

Forskningsprojekt

Finansierade av Statens institutionsstyrelse, SiS

Institutionsvård i fokus ges ut av Statens institutionsstyrelse, SiS. Serien omfattar såväl sammanställningar, statistik, redovisningar och utvärderingar som forskningspublikationer. Forskningsrapporterna har en särskild markering på framsidan, en författarpresentation samt uppgifter om finansieringsförfarandet och den vetenskapliga granskningen.

Rapporterna som inte är forskningsrapporter produceras och bereds i regel inom FoU-enheten. Även företrädare för verksamheten och externa sakkunniga kan vara delaktiga i framtagningen av rapporter, antingen som medförfattare eller granskare.

Beslut om publicering fattas av ett redaktionsråd som består av företrädare för SiS FoU-enhet, informationsenheten och kansliet inom Avdelningen för utveckling av vård och behandling.

Ansvarig utgivare för Institutionsvård i fokus är SiS generaldirektör Ewa Persson Göransson.

ISBN 978-91-972745-4-8

Forskningsprojekt. Finansierade av Statens institutionsstyrelse, SiS.

Nummer 2 i rapportserien Institutionsvård i fokus

Publikationerna finns att beställa eller ladda ned på SiS webbplats.

Engelsk titel:
Institutional Care in Focus

Publikationsseriens adress:
Statens institutionsstyrelse
Box 16363
103 26 Stockholm
www.stat-inst.se

Forskningsprojekt

Finansierade av Statens institutionsstyrelse, SiS

Innehållsförteckning

Om SiS och myndighetens forskningsuppdrag	5
Förteckning över alla projekt med sidhänvisning	8
Nya projekt 2011	15
Projekt 2010 och tidigare	16
Förteckning över forskningsrapporter i SiS publikationsserie	59
Beskrivning av ett projekt:	
”Forskningen fungerar som kvalitetskontroll”	63

Om SiS och myndighetens forskningsuppdrag

Statens institutionsstyrelse, SiS, är en statlig myndighet som bedriver individuellt anpassad tvångsvård och behandling av ungdomar med allvarliga psykosociala problem och vuxna med missbruksproblem enligt Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Uppdraget är att, i samverkan med socialtjänsten, ge ungdomar och klienter bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet.

Ungdomar som begår allvarliga brott när de är i åldern 15 till 17 år kan av domstol bli dömda till sluten ungdomsvård i stället för till fängelse enligt Lag om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). SiS verkställer också sluten ungdomsvård (LSU) och ungdomarna avtjänar det tidsbestämda straffet på speciella avdelningar på våra ungdomshem.

Verksamheten bedrivs vid ett 30-tal institutioner över hela landet. I februari 2011 fanns det 25 särskilda ungdomshem med drygt 600 platser för akut- och utredning, behandling eller utslussning. De flesta är låsbara. På de elva LVM-hemmen för vård av vuxna missbrukare finns drygt 300 platser för mottagning/avgiftning, behandling eller utslussning. Även LVM-hem gör utredningar.

I de flesta fall vårdas flickor/pojkar och kvinnor/män på separata avdelningar eller institutioner.

Forskning och utveckling har sedan myndigheten bildades 1993/1994 haft en framskjuten plats inom SiS. Myndigheten finansierar en rad forsknings-, utvecklings- och utbildningsprojekt som ska förbättra vården och höja personalens kompetens.

Myndigheten har ett särskilt forskningsprogram, som finns tillgängligt på SiS webbplats. SiS satsar främst på forskning rörande den egna verksamheten, dess personal och klientgrupper. Prioriterade områden är vårdens insatser och resultat, förändringsprocesser och förhållningssätt, organisations- och samverkansfrågor samt rättstillämpning.

Ansökningar om forskningsfinansiering lämnas en gång per år och beredningen sker i två steg. Vid första ansökningstillfället lämnas en projektskiss. Av dessa går ett antal vidare till nästa omgång då en fullständig ansökan lämnas. I vanliga fall beviljas medel till 3–5 ett- eller fleråriga projekt. SiS finansierar även doktorandprojekt.

SiS vetenskapliga råd har till uppgift att biträda SiS i principiella frågor rörande forsknings- och utvecklingsarbete. Dess huvudsakliga uppgift är dock att bistå SiS i granskning och bedömning av forskningsansökningar. Rådet ska dessutom främja

forskning inom ungdoms- och missbruksvården samt verka för att sprida information om SiS och SiS-finansierad forskning.

Under 2011 består vetenskapliga rådet av följande ledamöter:

Ewa Persson Göransson, GD, ordförande

Stefan Borg, verksamhetschef, Beroendecentrum Stockholm

Claudia Fahlke, professor, Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet

Johan Franck, professor, Institutionen för klinisk neurovetenskap, Karolinska institutet

Marja Holmila, docent, Institutet för hälsa och välfärd, Helsingfors

Thomas Johansson, professor, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet

Britta Klyvsgaard, forskningschef, Justitieministeriet, Danmark

Helena Müller, institutionschef, SiS LVM-hem Gudhemsgården

Katarina Lindeberg, institutionschef, SiS ungdomshem Råby

Carl-Göran Svedin, professor, Institutionen för klinisk och experimentell medicin, Linköpings universitet

Birgitta Vilén Johansson, avdelningschef, Individ- och familjeomsorg, Malmö stad

Bo Vinnerljung, professor, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Karsten Åström, professor, Institutionen för rättssociologi, Lunds universitet

Under 1995/96 startade 17 forskningsprojekt som sammanlagt tilldelades 7,2 miljoner kronor. Sedan dess har Statens institutionsstyrelse beslutat att anslå totalt ca 120 miljoner kronor till forskning med relevans för tvångsvården av ungdomar och vuxna missbrukare.

Till 2010 års ansökningsomgång inkom 34 projektskisser, varav hälften gick vidare till fullständig ansökningsomgång. Efter vetenskapliga rådets höstmöte beviljades slutligen fyra projekt medel för forskning med start 2011. Två av projekten leds av kvinnor, två av män. Anslagsmottagarna var Stockholms läns landsting, Karolinska institutet, Stockholms universitet och Linnéuniversitetet. Pågående projekt beviljades under 2010 fortsättningsanslag om ca 4,9 miljoner kronor.

Största anslagsmottagarna över tid är Lunds universitet och Stockholms universitet som erhållit ungefär 30 miljoner kronor vardera sedan 1995/96. Forskningsprojekten fördelar sig på ett antal olika ämnen, men socialt arbete och psykologi är över tiden vanligast förekommande.

Forskningsprojekten redovisas både genom årliga lägesrapporter till SiS och avslutningsvis genom publicering i SiS rapportserie eller som doktorsavhandlingar, tidskriftsartiklar eller på annat sätt. Ofta presenteras projekten vid olika seminarier inom och utanför SiS såväl under projekttiden som efter att projektet har avslutats. Genomförandet av projekten, presentation på seminarier och utformning av rapporten i SiS publikationsserie sker i samverkan med SiS forskningsledare Caroline Björck och Therese Reitan. Under 2010 redovisades Inga Tidefors projekt om unga män som begått sexuella övergrepp i SiS rapportserie (se sidan 34). Likaså publicerades en delrapport

från Martin Hugos projekt om SiS skolverksamhet som en allmän SiS-rapport (se sidan 18). Under 2010 publicerades också två artiklar i *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* som bygger på SiS-finansierade forskningsprojekt: Bengt Svenssons projekt om klienter som avviker från LVM-vården (se sidan 36) samt projektet om hur, när och för vem tvångsvård används med medsökande Jessica Storbjörk som artikelförfattare (se sidan 21).

Sammanställningen av SiS-finansierade forskningsprojekt har tidigare publicerats som allmänna SiS-rapporter, tillgängliga på SiS webbplats. I och med att publikationen nu ingår i SiS nya serie *Institutionsvård i fokus* har katalogen fått en ny utformning. Nya projekt som påbörjas under 2011 listas i början av skriften. Därefter presenteras projekten i kronologisk ordning. På sidan 8 finns en förteckning över alla huvudsökande, projekttitel, beviljat belopp och om forskningen i första hand avser ungdomsvården eller missbruksvården. En lista över forskningsrapporter som publicerats i SiS publikationsserie finns på sidan 59.

Sammanställningen är gjord på SiS, Avdelningen för utveckling av vård och behandling, i mars 2011.

Förteckning över alla projekt

Huvudsökande, kort projekttitel, om forskningen i första hand avser vård och behandling av utsatta ungdomar, vård och behandling av missbrukare eller övergripande frågor samt sidhänvisning.

Huvudsökande	Projekt	Avser ungdomsvård (U), missbruksvård (M) och övergripande frågor (M/U)	Sida
Anckarsäter, Henrik	Empatistörningar som riskfaktorer hos personer med tidigt debuterande beteendestörningar	U	30
Angsell, Gun-Lis	LVM i Stockholm 1997	M	42
Armelius, Bengt-Åke	Psykiska störningar hos ungdomar med sociala problem	U	44
Armelius, Bengt-Åke	Missbruk och psykisk störning	M	53
Armelius, Kerstin	Affekter och relaterandeförmåga hos ungdomar med problem.	U	37
Aronsson, Karin	Flickors röst under utredning och behandling. Hur ungdomar med olika bakgrund blir hörda i samtal och i skriftliga dokument.	U	49
Berglund, Mats	Effektiv eftervård i SiS södra region (ESS-projektet).	M	35
Berglund, Mats	En randomiserad kontrollerad studie kombinationen farmakologisk – psykologisk behandling i LVM-vården.	M	40
Berglund, Mats	Etik och LVM	M	54
Berglund, Mats	LVM-vårdens effektivitet. Ett naturligt experiment efter lagändringen 1994.	M	54
Bergman, Lars	Svåra uppväxtförhållanden bland flickor – bakgrund, konsekvenser och åtgärder	U	45
Bergmark, Anders	Klientperspektiv på motivationsarbetet inom LVM-vården	M	45

Huvudsökande	Projekt	Avser ungdomsvård (U), missbruksvård (M) och övergripande frågor (M/U)	Sida
Bergmark, Anders	Tvångsvård av vuxna missbrukare; teori, praktik och mortalitet	M	55
Blomqvist, Jan	En vinjettstudie av behovsbedömningar, val av vårdform och LVM-handläggning inom socialtjänsten	M	38
Blomqvist, Jan	Tvångsinslaganden, frivillig vård och livsstilsförändring. Behandlingserfarenhetens roll i det långsiktiga rehabiliteringsförloppet	M	49
Boklund-Palm	Äldre missbrukare inom institutionsvård – exemplet Östfora.	M	55
Colnerud, Gunnel	Etiska konflikter inom tvångsvård av ungdomar	U	55
Degner, Jürgen	Kontinuitet som förändringsagent i socialt arbete med tvångsomhändertagna ungdomar på institution	U	38
Denvall, Verner	Vägen från utredning till åtgärd.	U	16
Ekendahl, Mats	Utslussning av LVM-klienter – eftervårdsinsatser ur socialtjänstens och missbrukarens perspektiv	M	27
Fondén, Charlotta	Ungdomar från särskilda ungdomshem i brottsliga nätverk	U	46
Frank, Ove	Statistiska index och prediktorer inom den institutionella missbrukarvården	M	46
Frank, Ove & Thorburn, Daniel	En analys av vård och återfall i missbruk med statistiska durations- och transitionsmodeller	M	40
Fridell, Mats	Resursanvändning och kostnader för kvinnor med dubbeldiagnos i LVU- och LVM-vård	M/U	15
Fridell, Mats	Kvalitetsfaktorer vid överlämning av utredningsresultat till klient, socialtjänst och behandlingspersonal i LVM-vård	M	24
Fridell, Mats	Två- till treårsuppföljning av LVU- och LVM-vårdade kvinnor från Lunden.	M/U	32
Fridell, Mats	En utforskningsstudie och jämförande studie av missbrukare i psykiatrisk vård och LVM-vård med avseende på självmordsförsök	M	56

Huvudsökande	Projekt	Avser ungdomsvård (U), missbruksvård (M) och övergripande frågor (M/U))	Sida
Fyhr, Gurli	Dolda resurskrävande problem i vård och omsorgsorganisationer	U	50
Gerrevall, Per	Pedagogikens villkor och möjligheter inom de särskilda ungdomshemmen	U	56
Gruber, Sabine	Etnicitet, kön, pojkar och unga män i institutionsbehandling	U	20
Gumpert, Clara	ADHD hos missbrukande kvinnor.	M	15
Gustafsson, Ewa	Tvångsvård av missbrukare – ett rättsligt perspektiv	M	53
Hansson, Kjell	En jämförelse mellan institutionsvård och intensiv fosterhemsplacering	U	42
Hansson, Kjell	Salutogen utredning och behandling. En kvasiexperimentell studie med inriktning på asociala ungdomar.	U	47
Hermodsson, Anne	Ungdomar i §12-vård. Önskemål om hjälp och delaktighet.	U	47
Hollander, Anna	Straff eller vård – ett paradigmskifte i synen på unga lagöverträdare	U	39
Holm, Ulla	Behandlarrollen i missbrukarvården; professionell hållning och empati	M	57
Holmberg, Carin	Kvinnosynens praktiska betydelse i behandlingsarbetet med missbrukande kvinnor	M	43
Holmqvist, Rolf	Samspel och följsamhet – om behandlings-samarbete och manualer.	U	20
Holmqvist, Rolf	Föreställningar om sociala problem, åtgärder och samarbete hos ungdomar, föräldrar, socialsekreterare och institutionspersonal.	U	28
Holmqvist, Rolf	Utvärdering av behandlingen av pojkar på särskilda ungdomshem	U	47
Hugo, Martin	Ungdomsbrottslingar, skolan och lärande	U	18
Hydén, Margareta	Att tala om övergrepp och svåra erfarenheter. Behandling på särskilda ungdomshem.	U	43
Jenner, Håkan	En studie av LVM-vård och frivillig vård med DOK-systemet som bas.	M	25

Huvudsökande	Projekt	Avser ungdomsvård (U), missbruksvård (M) och övergripande frågor (M/U)	Sida
Jenner, Håkan	En studie av en grupp SiS-elevs skolbakgrund som villkor för integrering och pedagogiska insatser på särskilda ungdomshem	U	36
Johansson, Göran	Missbruk, behandling, prevention – en studie av intrakulturell strategi. Exemplet zigenare.	M	33
Johansson, Göran	En studie av familjehemsvård för vuxna missbrukare.	M	41
Johansson, Göran	LVM-vård som kulturell ingenjörskonst. En socialantropologisk studie av en vårdforms faktiska innehåll.	M	51
Jonsson, Bert	Effekter av kognitiv träning på skolprestation och självreglering av beteenden.	U	16
Kurube, Noriko	Alkoholmissbrukares livshistorier	M	48
Kühlhorn, Eckart	Återfall i brott för unga lagöverträdare efter slutna ungdomsvård, fängelse och alternativa straff utanför anstalt	U	30
Kühlhorn, Eckart	Utvärdering av slutna ungdomsvård	U	48
Laanemets, Leili	Kön och behandlingsarbete inom tvångsvården	M	23
Lardén, Martin	Utvärdering av ett individuellt kognitiv-beteendeterapeutiskt behandlingsprogram för ungdomar med svår våldsproblematik	U	33
Levin, Claes	Hur tänker man behandling?	U	44
Långström, Niklas	Psykisk störning, andra risk-/skyddsfaktorer och våldsbänagenhet hos samhällsomhändertagna ungdomar	U	28
Långström, Niklas	Bedömning av unga våldsbrottsdömdas risk för problem med anpassning på institution och återfall i brott med hjälp av SAVRY.	U	31
Mattsson, Titti	God vård? En rättssäkerhetsstudie om ungas rättsliga villkor på institution.	U	21
Mattsson, Titti	Barn och ungdomar i institutionsvård. En rättsvetenskaplig undersökning av ungas rättssäkerhet, integritetsskydd och autonomi.	U	31

Huvudsökande	Projekt	Avser ungdomsvård (U), missbruksvård (M) och övergripande frågor (M/U))	Sida
Mattsson, Titti	En rättslig studie av tvångsvård av barn och unga	U	57
Månsson, Sven-Axel	Sexuellt risktagande bland tvångs-omhändertagna ungdomar inom SIS	U	17
Oscarsson, Lars	Institutionaliserade behandlingsprinciper vid vård av ungdomar med social problematik.	U	23
Palm, Jessica	Hur, när och för vem används tvångsvård?	M	21
Pettersson, Tove	Betydelse av öppenhet och straffid för återfall i brott	U	15
Rydellius, Per-Anders	ADHD/DAMP-projektet vid SIS	U	41
Rydellius, Per-Arne	Själv mord och våldsam död före 25 års ålder. Följder av en omöjlig livssituation?	U	51
Sallnäs, Marie	Effektutvärdering av förstärkt vårdkedja för ungdomar som vårdats på SIS institution	U	24
Sandell, Rolf	Förutsättningar för en god behandlingsallians mellan personal och elever på särskilt ungdomshem	U	39
Sarnecki, Jerzy	Uppföljning av ungdomar inskrivna på särskilda ungdomshem åren 1997–2001	U	33
Sarnecki, Jerzy	24-års uppföljning av ungdomar som under åren 1990–95 varit inskrivna på särskilda ungdomshem i Stockholm	U	51
Schlytter, Astrid	Länsrättens tillämpning av LVU och flickors respektive pojkars asocialitet	U	57
Skårner, Anette	En studie av kontaktmannskapet inom LVM-vården.	M	29
Skårner, Anette	Narkotikamissbrukare i LVM-vård och deras sociala nätverk	M	52
Stenius, Kerstin	Utvärdering av Vårdkedjeprojektet	M	29
Stenius, Kerstin	Tvångsvård och alternativa kontroll- och vårdinsatser i svenska och finska kommuner.	M	31
Sunesson, Sune	Behandlingsbegreppet i teori och praktik	U	58
Swaling, Jan	Asociala ungdomars sociala nätverk	U	52

Huvudsökande	Projekt	Avser ungdomsvård (U), missbruksvård (M) och övergripande frågor (M/U)	Sida
Svensson, Bengt	Hur formas och genomförs socialtjänstens insatser efter avslutad LVM-vård?	M	26
Svensson, Bengt	Rymningar och avvikningar inom LVM-vården	M	36
Svensson, Bengt	LVM-vårdens arbete. En undersökning av vårdarbetet på behandlingshem.	M	52
Svensson, Gustav	Domar i LVU- och LVM-mål. En rätts-säkerhetsstudie.	M/U	19
Svensson, Idor	Läs- och skrivsvårigheters inverkan på begåvningsbedömning och andra kognitiva störningar inom LVM- och ungdomsvården	M/U	17
Svensson, Idor	Blir elever på särskilda ungdomshem bättre läsare genom datorbaserad utrustning och en litterat miljö?	U	29
Svensson, Ingemar	En studie av reflektion och handledning som resultat av personalutbildning på SiS institutioner.	U	48
Svensson, Kerstin	Utvärdering av SiS Komet	U	24
Swärd, Hans	Tvångsvårdade missbrukare i hemlöshet	U	39
Tengström, Anders	En pilotstudie av ACT inom SiS ungdomsvård	U	16
Tengström, Anders	En studie av en KBT-behandling (ACT)	U	15
Tidefors, Inga	Unga förövare av sexuella övergrepp	U	34
Torstensson, Marie	Kvinnors antisocialitet och brottslighet i ett livsförloppsperspektiv	U	39
Tuvemo, Torsten	Transnationellt adopterade ungdomar på §12-hem	U	44
von Greiff, Katarina	En studie av utlandsadopterades syn på sina uppväxtvillkor och sin livssituation.	U	50
Wängby, Margit	En utvärdering/validering av ADAD rörande flickors psykisk och somatisk hälsa	U	26
Wängby, Margit	Mekanismer som skapar och vidmakthåller antisociala problem hos flickor	U	36
Wästerfors, David	Kampen om skolarbetet på särskilda ungdomshem	U	19

Huvudsökande	Projekt	Avser ungdomsvård (U), missbruksvård (M) och övergripande frågor (M/U))	Sida
Åkerström, Malin	Betydelsen av etnicitet vid särskilda ungdomshem – en sociologisk undersökning	U	22
Åkerström, Malin	Processutvärdering av förstärkt vårdkedja inom ungdomsvården.	U	26
Åkerström, Malin	Sociologiska perspektiv på ungdomshemmens konflikthantering.	U	27
Åkerström, Malin	Inkorporeringen av anhöriga i behandlingsarbetet – en sociologisk studie	U	58
Åström, Karsten	En rättssociologisk studie av rättssäkerhetens utveckling för tvångsomhändertagna missbrukare under 1990-talet	M	42

Nya projekt 2011

Ungdomsvård

En studie av en KBT-behandling i grupp med syfte att förbättra ungdomars psykosociala hälsa – specifikt psykisk ohälsa och missbruk

Sökande: Med dr Anders Tengström, Maria ungdom/FORUM

Beviljat belopp 2011: 1 300 000 kr

Betydelse av öppenhet och strafftid för återfall i brott. En undersökning om ungdomar dömda till sluten ungdomsvård.

Sökande: Docent Tove Pettersson, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Beviljat belopp 2011: 800 000 kr

Missbruksvård

Resursanvändning och kostnader för kvinnor med dubbeldiagnos i LVU- och LVM-vård. Hur påverkas kostnadsutfallet av insatser inom SiS-vård?

Sökande: Professor Mats Fridell, Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap, Linnéuniversitetet

Beviljat belopp 2011: 500 000 kr

ADHD hos missbrukande kvinnor: Diagnos och behandling inom SiS.

Sökande: Med dr Clara Gumpert, Karolinska institutet

Beviljat belopp 2011: 650 000 kr

Projekt 2010 och tidigare

Forskning med inriktning på vård och behandling av utsatta ungdomar samt forskning med inriktning på missbrukare, särskilt tvångsvård

2010

Vägen från utredning till åtgärd (2009/0017)

Sökande: Docent Verner Denvall, Linnéuniversitetet

Medsökande: Doktorand Sofia Enell, IVOSA, Linnéuniversitetet

Projektperiod: 2010-01-01–2011-12-31

Beviljade medel: 750 000 kronor

Undersökningens syfte är att studera hur utredningar som genomförs av SiS används i behandling på SiS särskilda ungdomshem eller av kommunens socialtjänst. I projektet undersöks förväntningar och uppfattningar om utredningar bland utrednings- och behandlingsansvariga inom SiS och socialtjänst, hur de uppfattar den unges delaktighet och deras bedömning av utredningarnas relevans i behandlingsarbetet. Projektets frågeställningar kommer att besvaras genom enkätundersökningar i två delstudier.

Delstudie 1 fokuserar på socialsekreterares och utredningsansvarigas förväntningar och uppfattningar kring utredningen. Delstudie 2 inriktas på hur mottagare av utredningen uppfattar dess konsekvenser för behandlingsarbetet. I båda delstudierna skattas den unges delaktighet av personalen hos SiS och i delstudie 2 även av socialsekreterare.

Effekter av kognitiv träning på skolprestation och självreglering av beteenden (2007/0013)(2009/0018)

Sökande: Fil dr Bert Jonsson, Umeå universitet, Institutionen för psykologi

Medsökande: Docent Anna Stigsdotter Neely, Umeå universitet, Institutionen för psykologi

Projektperiod: 2010-01-01–2013-12-31

Beviljade medel: 230 000 kronor (pilotstudie 2008), 950 000 kr (doktorandprojekt)

Det övergripande syftet med projektet är att undersöka om träning av arbetsminnet för SiS ungdomar kan medföra bättre kognitiva och sociala funktioner. I en pilotstudie på 2 särskilda ungdomshem under 2008 konstaterades att ungdomarna accepterar att

arbeta med datorbaserade träningsprogram. Totalt 8 behandlingshem ska ingå i denna utvidgade undersökning med syfte att studera effekter av minnesträning på arbetsminnet och skolrelaterade variabler som ordavkodning, läsförståelse, hörförståelse och matematik. Vidare är avsikten att studera effekterna av arbetsminnesträning på elevernas förmåga till förbättrad uppgiftsorientering och självbild/självkänsla.

**Sexuellt risktagande bland tvångsomhändertagna ungdomar inom SiS
– behovsanalys och modellkonstruktion (2009/0014)**

Sökande: Professor Sven-Axel Månsson, Malmö högskola, Hälsa och samhälle

Medsökande: Doktorand Malin Lindroth, Malmö högskola, docent Lotta Löfgren-Mårtensson, Malmö högskola

Projektperiod: 2010-01-01–2011-12-31 (licentiatprojekt)

Beviljade medel: 800 000 kronor

Syftet med studien är att fördjupa kunskapen om erfarenheter av och reflektioner kring sexuellt risktagande bland tvångsomhändertagna ungdomar. Projektets empiri samlas in genom 20–30 kvalitativa intervjuer med tvångsomhändertagna flickor och pojkar av olika etnicitet. Den information som intervjuerna ger ska sedan ligga till grund för utformandet av en relevant och adekvat undervisningsmodell i sex- och samlevnadsfrågor för denna grupp ungdomar.

Projektet är planerat att fortsätta med en intervention (utbildning) och en utvärdering av den.

Att kartlägga hur läs- och skrivsvårigheter inverkar på bedömningen av begåvning och andra kognitiva störningar i två samplar av inskrivna på LVM-hem och ungdomshem (2009/0012)

Sökande: Leg psykolog, fil dr Idor Svensson, Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap, Linnéuniversitetet

Medsökande: Leg psykolog, professor Mats Fridell, Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap, Linnéuniversitetet

Projektperiod: 2010-01-01–2012-12-31

Beviljade medel: 750 000 kr

Syftet med studien är att utreda läs- och skrivförmågan på ungdomar och vuxna missbrukare som vistas på institution vid tiden för undersökningen. För dem som har svårigheter med att läsa och skriva erbjuds ett manualbaserat behandlingsprogram. Interventionerna har i avsikt att träna avkodning och läsförståelse genom specifika träningsprogram och kompensatoriska hjälpmedel samt att öka motivationen för skriftspråkliga aktiviteter.

Studien kommer att genomföras på två LVM-hem och ett särskilt ungdomshem med 40–50 deltagare totalt i interventionsgruppen.

En studie av en KBT-behandling i grupp med syfte att förbättra ungdomars psykosociala hälsa – specifikt psykisk ohälsa och missbruk (2009/0012)

Sökande: Med dr Anders Tengström, FORUM, Maria ungdom

Projektperiod: 2010-01-01–2010-12-31

Beviljade medel: 950 000 kronor

Studiens syfte är att utvärdera behandlingseffekter av ACT – att hantera stress och främja hälsa, för ungdomar med psykiska problem och missbruk/riskbruk av alkohol eller droger. Medel beviljades för en pilotstudie på något/några SiS-institutioner i form av en kvasiexperimentell studie där ACT genomförs som intervention på vissa institutioner medan andra fungerar som kontroller. Pilotstudien ska ge svar på genomförbarhet och hur behandlingsmetoden uppfattas av ungdomar och personal.

2009

Ungdomsbrottslingar, skolan och lärande (2008/0007)

Sökande: Fil dr Martin Hugo, Högskolan i Jönköping

Medsökande: Professor Tomas Kroksmark, Högskolan i Jönköping

Projektperiod: 2009-01-01–2011-12-31

Beviljade medel: 1 400 000 kronor

Studien syftar till att utveckla djupare kunskap om hur ungdomarnas skolsituation ska kunna förbättras genom insatser som görs inom den skolförlagda delen under deras vistelsetid på de särskilda ungdomshemmen. En övergripande frågeställning är: Hur kan lärandesituationer arrangeras så att eleverna utvecklar intresse för skola och utbildning, blir motiverade för lärande, upplever meningsfullhet i studiesituationen?

Studien planeras i tre delar: I del 1 kartläggs skolverksamheten på samtliga särskilda ungdomshem. I del 2 riktas fokus mot ungdomarna och deras skolerfarenheter, erfarenheter av studier och lärande, motivation, lärandekapacitet och framtidsmål för studier. I del 3 ska ett antal elever och lärare följas under cirka ett och ett halvt år för att beskriva och analysera samspelet mellan lärare och ungdomar när det gäller ungdomars studier.

Publikationer:

Hugo, M (2010). *Skolverksamheten inom SiS 2009*. Statens institutionsstyrelse: Allmän SiS-rapport 2010:4.

Domar i LVU- och LVM-mål. En rättssäkerhetsstudie (2008/0010)

Sökande: Docent Gustav Svensson, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Projektperiod: 2009-01-01–2010-12-31

Beviljade medel: 1 010 000 kronor

Studien syftar till att undersöka domstolspraxis angående lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Undersökningen ska analysera och ta ställning till vilken betydelse denna praxis har i ett rättssäkerhetsperspektiv. Medför den fortlöpande tillämpningen av LVU och LVM att normer utbildas i domstolarnas domar till gagn för rättssäkerheten eller präglas rättstillämpningen av synen att varje fall är unikt varför tidigare praxis bedöms vara av underordnad betydelse? Undersökningen sker bl a mot bakgrund av forskningsresultat enligt vilka aktörerna i förvaltningsdomstolarna tar stor hänsyn till de sociala myndigheternas tankar om vad som är bäst för den enskilde i barn- och missbruksvård på bekostnad av ett mer strikt rättsligt förhållningssätt.

I projektet analyseras samtliga domar som Regeringsrätten meddelat angående LVU och LVM sedan 1982. Vidare undersöks de domar angående LVU och LVM som under en viss tidsperiod meddelats vid en kammarrätt och två länsrätter. Även tjänstemän vid socialnämnder intervjuas.

Kampen om skolarbetet på särskilda ungdomshem (2008/0003)

Sökande: Fil dr David Wästerfors, Lunds universitet, Sociologiska institutionen

Projektperiod: 2009-01-01–2011-12-31

Beviljade medel: 1 130 000 kr

Projektets syfte är att undersöka när och hur undervisningen på särskilda ungdomshem hindras eller avbryts samt när och hur den på motsatt sätt återupprättas eller fortskrider. Frågeställningarna adresserar både strukturella (vilken plats och funktion har skolarbetet i den institutionella ordningen, vilka resurser finns för skolarbetet samt hur relateras elevers undervisning till institutionernas vardag och behandlingsverksamhet?) och situationella aspekter (hur samspelar personal och elever när skolarbetet avbryts respektive fortskrider, vilka kontextuella aspekter aktualiseras i detta samspel, samt hur förklaras "kampen om skolarbetet" av aktörerna själva?).

Den teoretiska inramningen utgörs av ett symboliskt-interaktionistiskt perspektiv, omfattande begrepp från ett flertal välkända och aktuella interaktionistiska teorier med institutionell relevans. Metodmässigt kombineras strukturerade intervjuer, längre samtalsintervjuer, dokumentanalys och fältobservationer.

2008

En studie om etnicitet, kön, pojkar och unga män i institutionsbehandling(2007/0002)

Sökande: Fil dr Sabine Gruber, Tema Etnicitet, Linköpings universitet

Projektperiod: 2008-01-01–2010-12-31

Beviljade medel: 1 330 000 kronor

Studiens övergripande syfte är att utveckla kunskap om vilka föreställningar om etnicitet och kön som genomsyrar ungdomshemmens institutionella praktiker. Studien undersöker hur etnicitet och kön blir betydelsebärande i den vård och behandling som bedrivs vid SiS särskilda ungdomshem och vilka konsekvenser detta får för den konkreta praktiken. De frågor som studien ska besvara är Hur är institutionspersonalens förståelse av pojkar/unga män relaterad till etnicitet och kön? Hur får förståelsen av etnicitet och kön betydelse för de åtgärder som vidtas? På vilket sätt är uppfattningar om "svenskhet" av betydelse för personalens handlande och interaktioner med ungdomarna.

Genom deltagande observation och intervjuer med personal på 5–6 institutioner avser projektet att identifiera hur etnicitet och kön via personalens handlande, reflektioner och definitioner av den sociala världen tillskrivs betydelse och tar konkret form i institutionernas vardagliga praktik.

Samspel och följsamhet – om behandlingssamarbete och manualer (2007/0007)

Sökande: Professor Rolf Holmqvist, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projektperiod: 2008-01-01–2010-12-31

Beviljade medel: 1 130 000 kronor

Syftet är att studera hur samspelet mellan personal och ungdomar gestaltar sig på två avdelningar, Skolhemmet i Perstorp och Brostugan på Långanässkolan, som arbetar med påverkansprogram, fast med olika betoning på manualiserade riktlinjer och på relationsskapande miljöterapi. En teoretisk modell används som baseras på tanken att kommunikation i behandlingssituationer kan förstås som ständigt pågående förhandlingssituationer, där behandlare och behandlad kontinuerligt förhandlar om mål och metod och om hur den gemensamma verkligheten kan förstås. Med denna förståelsemodell kan man se det långsiktiga målet för behandlingen som en utveckling av klientens mentaliseringsförmåga, förmågan att förstå både sina egna handlingar och andras ur ett metakognitivt perspektiv.

God vård? En rättssäkerhetsstudie om ungas rättsliga villkor på institution (2007/0009)

Sökande: Jur dr Titti Mattsson, Juridiska institutionen, Lunds universitet

Medsökande: Elisabeth Eneroth, doktorand, Juridiska institutionen, Lunds universitet
Projektperiod: 2008-01-01–2009-12-31

Beviljade medel: 1 180 0000 kronor

Syftet med projektet är att undersöka ungas rättsliga ställning och handlingsmöjligheter vid en placering på institution på frivillig eller tvångsbasis, med särskilt fokus på socialtjänstens verksamhet utanför institutionen, samt att utifrån en offentligrättslig ansats analysera de rättsliga relationerna mellan institutionen, övrig socialtjänst och den unge under placeringen. Projektet består av en undersökning av ungas formella rättssäkerhet i betydelsen förutsebarhet och sakliga hänsyn vid det formella beslutsförfarandet hos socialtjänsten under institutionsplaceringen. Vidare skall en studie ske av föreliggande uppdragsavtal om placering. Spörsmål rörande problematiken med blandade inslag av privat och offentlig verksamhet i socialtjänstens övergripande vårdansvar skall behandlas. Centrala social- respektive förvaltningsrättsliga begrepp för de aktuella verksamheterna skall utredas. Slutligen skall en förklaringsmodell formuleras, som synliggör och förklarar rättsområdets konstruktion avseende det formella beslutsförfarandet rörande den unges vård, dels på socialtjänst-, dels på institutionsnivå.

Det övergripande syftet med modellen är att tillgodose främst ett föreliggande praktiskt intresse. Detta intresse kan formuleras som en fråga: hur skall verkställigheten av ett beslut om vård av unga på institution, rättsligen regleras och organiseras för att samtidigt tillgodose kravet på rättssäkerhet, ändamålsenlighet, samt praktisk genomförbarhet?

Publikationer:

Eneroth, E (2009). Young Persons in Homes for Care or Residence: Competing Deep Structures in the Periphery of Law. In: Beyond Nordic Legal Modernity. In Search for New Coordinates. Nordic Jurisprudence Revisited. (red. Kjell-Åke Modéer), Museum Tusulanum, 2009.

Hur, när och för vem används tvångsvård?(2007/0020)

Sökande: Fil dr Jessica Palm, Stockholms universitet, SoRAD

Medsökande: Doktorand Jessica Storbjörk, Stockholms universitet, SoRAD
Projektperiod: 2008-01-01–2008-12-31

Beviljade medel: 863 000 kronor

Syftet är att undersöka hur, när och för vem tvångsvård enligt LVM används. Ett mer specifikt syfte är att analysera vilka som tvångsvårdas i jämförelse med vilka som vårdas inom den frivilliga missbrukarvården – vad predicerar intag till tvångsvård? Olika faktorer som kan vara avgörande för intag, egenskaper hos klienterna inklusive deras syn på behandling och kommun- tillhörighet kommer att undersökas. Ett ytterligare

syfte är att analysera hur olika aktörer (med särskilt fokus på socialtjänsten och hur olika kommuner skiljer sig åt) resonerar i specifika LVM-ärenden och på ett mer generellt plan om och när och för vilka tvångsvård enligt LVM ska användas i relation till andra insatser som står till buds.

Tre redan insamlade material kommer att analyseras: 1865 intervjuer med/registeruppgifter om klienter/patienter i Stockholms läns missbrukarvård som jämförs med 2) SiS DOK-intervjuer med LVM-klienter där liknande frågor ställts om klienternas situation och 3) ett omfattande kvalitativt observations- och intervjumaterial från Vårdkedjeprosjektets utvärdering (nedan) där frågor om när LVM ska användas, hur olika klientgrupper ska hanteras, etiska dilemman och ansvarsområden för olika aktörer aktualiserats i aktuella LVM-ärenden och i generella resonemang. Ett fåtal kompletterande intervjuer kommer att göras.

Publikationer:

Palm, J (2009). "Man får inte suppa ihjäl sig enligt svensk lagstiftning!" Svenska socialarbetares tal om bruket av tvångsvård. *Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift*, 26 (3): 277–293.
Storbjörk, J (2010). Vem tvångsvårdas? Utmärkande drag för tvångsvårdade respektive frivilligt vårdade personer med alkohol- och narkotikaproblem. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 27 (1): 19-46.

Betydelsen av etnicitet vid särskilda ungdomshem – en sociologisk undersökning (2007/0015)

Sökande: Professor Malin Åkerström, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Medsökande: Doktorand Goran Basic, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Projektperiod: 2008-01-01–2011-12-31 (doktorandprojekt) Beviljade medel: 1 680 000 kronor

Innebörden av etnicitet och etnisk bakgrund är inte längre entydig i dagens Sverige. Undersökningen avser att urskilja vilken betydelse ungdomars etniska identitet ges i praxis av såväl ungdomar som personal på särskilda ungdomshem. En viktig utgångspunkt är att etnisk identitet inte alltid är närvarande som något väsentligt för en grupp eller individ. I undersökningen skall därför etnicitet studeras empiriskt genom att urskilja hur identiteter och kategoriseringar aktualiseras, markeras och formeras.

I undersökningen uppmärksammas vad som sägs eller gestaltas icke-verbalt, hur detta uttrycks, när det uttrycks samt i vilka situationer etnicitet implicit eller explicit synliggörs. Det teoretiska perspektivet utgörs av en etnometodologiskt influerad interaktionism. Det empiriska materialet består av dels etnografiskt fältarbete, dels av samtalsintervjuer. Förutom institutionens vardag där personalkonferenser och möten med andra yrkesrepresentanter och anhöriga ingår, ämnar man följa ungdomarnas skolarbete och fritid, personalens omsorgs- samt motivations- och behandlingsprogram.

Publikationer:

Basic, G (2010). *Etnicitet i ungdomsvården. Yrkesverksammas och ungdomars muntliga framställningar*. Statens institutionsstyrelse: SiS följer upp och utvecklar 1/10.

2007

Kön och behandlingsarbete inom tvångsvården (2006/0060)

Sökande: Fil dr Leili Laanemets, Malmö högskola, Hälsa och samhälle

Projektperiod: 2006-11-15–2007-12-31

Beviljade medel: 893 000 kr

Studiens syfte är att se hur flickor och pojkar respektive kvinnor och män bemöts utifrån ett jämställdhetsperspektiv, hur personalen beskriver sitt arbete utifrån kön/genus samt i vilka situationer som kön-/genusstrukturer bekräftas, respektive utmanas. Forskarna ska följa arbetet vid ett antal avdelningar inom såväl ungdoms- som missbruksvården (sju respektive tre avdelningar). Dessutom ska en enkät med frågor om vård och kön skickas till SiS personal.

Publikationer:

Laanemets, L. & Kristiansen, A. (2008). *Kön och behandling inom tvångsvård. En studie av hur vården organiseras med avseende på genus*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Institutionaliserade behandlingsprinciper vid vård av ungdomar med social problematik: Inventering och utfall (2006/0002)

Sökande: Professor Lars Oscarsson, BSR, Örebro universitet

Projektperiod: 2007-01-01–2007-12-31

Beviljade medel: 820 000 kr

Ambitionen är att förändringsinsatser inom socialt arbete ska genomsyras av ett evidens-baserat förhållningssätt. Inom SiS verksamhetsområde har miljöterapi fortfarande en relativt stark förankring. Miljöterapi och terapeutiska samhällen betraktar den totala organisationen som förändringsagent och verksamheterna kan därför uppfattas som alltför diffusa och svår- operationaliserade för att passa in i en evidensbaserad praktik. Syftet med projektet är att studera frågan om såväl miljöterapibaserade institutioner/avdelningar som institutioner/avdelningar som inte säger sig arbeta miljöterapeutiskt på SiS särskilda ungdomshem, organiserar behandlingen på basis av generella och/eller för vald teori och metod essentiella behandlingsprinciper.

Forskningsfrågorna är: Vilka essentiella behandlingsprinciper uttrycks i miljöterapi- respektive icke-miljöterapiinstitutioners behandlingsprogram? Hur väl är dessa principer förankrade i det praktiska arbetet? Vilka problem eller möjligheter finns att upprätthålla behandlingsprinciperna på institutionerna – och är behandlingsutfallet för ungdomarna relaterat till dessa behandlingsprinciper?

Utvärdering av förstärkt vårdkedja för ungdomar som vårdats på SiS institution (effektutvärdering) (2006/0029)

Sökande: Docent Marie Sallnäs, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Projektperiod: 2007-01-01–2010-12-30

Beviljade medel: 2 870 000 kr

Utvärderingen är en kvasiexperimentell studie och bygger på att en kontrollgrupp av ungdomar som inte blivit föremål för förstärkt vårdkedja jämförs med ungdomar som fått denna insats. En kontrollgrupp skapas av cirka 200 ungdomar från de aktuella projektkommunerna, som skrivits ut från SiS institutioner innan vårdkedjor började användas. Experimentgruppen utgörs av ungdomar som varit föremål för vårdkedja. Som effektmått skall framför allt uppgifter från ADAD användas, men också registeruppgifter kommer att inhämtas.

Ungdomarna kommer att följas genom data från inskrivning vid institution, utskrivning och uppföljning ett år efter utskrivning. Utifrån detta material kan slutsatser dras om huruvida eventuella skillnader i livssituation föreligger mellan de bägge grupperna av ungdomar, och om dessa skillnader kan hänföras till om de fått vårdkedjeinsats eller inte.

Utvärdering SiS Komet (2007/0026)

Sökande: Docent Kerstin Svensson, Lunds universitet, Socialhögskolan

Projektperiod: 2007-10-01–2009-06-30

Beviljade medel: 823 500 kronor

Inom SiS pågår ett arbete att anpassa en version av föräldraträningsprogrammet Komet till SiS-Komet. Projektet syftar till att följa och utvärdera programmet i sin SiS-utformning. I en första del av projektet har forskarna följt processen med att implementera programmet i en ny och speciell verksamhet. SiS-ungdomars familjer har andra förutsättningar än familjerna i tidigare kometprogram har haft; familjerna har ofta andra problem utöver en problematisk tonåring, en stor del av ungdomarna har utländsk bakgrund och föräldrarna behärskar inte alltid svenska språket. Ett viktigt område är föräldrars möjligheter att träna på programmet när deras ungdom bor på institution, eventuella språksvårigheter och kanske bristande motivation när ungdomen vårdas mot deras vilja.

Publikationer:

Ponnert, L. & Svensson, K. (2008). *Att starta ett program. Första steget i arbetet med SiS-Komet*. Statens institutionsstyrelse: SiS följer upp och utvecklar 4/08.

2006

Kvalitetsfaktorer vid överlämning av utredningsresultat med psykologiska, psykiatriska och sociala data till klient, socialtjänst och behandlingspersonal i LVM-vård (2005/0023) (2007/0019)

Sökande: Docent Mats Fridell, Lunds universitet, Institutionen för psykologi

Medsökande: Fil dr Robert Holmberg, Lunds universitet, Institutionen för psykologi

Projektperiod: 2006-01-01–2008-12-31

Beviljade medel: 1 640 000 kronor

Syftet är att studera hur patient, kontaktpersoner och socialsekreterare förstår presentationen av utredningsmaterialet vid aktuella behandlingskonferenser och att efter konferensen genom intervju med parterna få en bild av vad som upplevs värdefullt, svårförståeligt eller onödigt. Utifrån dessa är tanken att komma med förslag till förbättringar. Ett annat syfte är att utarbeta förslag, möjligen i manualform, för hur överlämningsprocessen kan utvecklas när utredning blir ett integrerat inslag också vid andra LVM-hem.

God behandling och självutvärdering – en studie av LVM-vård och frivillig vård med DOK-systemet som bas (2005/0008)

Sökande: Professor Håkan Jenner, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Projektperiod: 2006-01-01–2007-12-31

Beviljade medel: 1 100 000 kronor

Publikationer:

Anderberg, M. & Dahlberg, M. (2009). *Strukturerade intervjuer inom missbruksvården – som en grund för kunskapsutveckling*. Växjö University Press: Akademisk avhandling, Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete.

Anderberg, M. & Dahlberg, M. (2007) Interbedömarreliabilitet – ett tillförlitligt mått på standardiserade intervjuer? En studie av DOK-intervjun. *Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift*, 24; 1:45–58.

Anderberg, M. & Dahlberg, M. (2006) Vad är det vi mäter och vad vill vi åstadkomma? – En diskussion om utvärdering av missbrukarvården, *Socialt perspektiv*, 1–2.

Dahlberg, M. & Anderberg, M. (2008) Strukturerade intervjuer som underlag för utvärdering och forskning – några metodologiska aspekter. *Socialvetenskaplig tidskrift* 2; 98–114.

Hur formas och genomförs socialtjänstens insatser efter avslutad LVM-vård (2005/0002)

Sökande: Docent Bengt Svensson, Hälsa och samhälle, Malmö högskola

Medsökande: Doktorand Weddig Runquist, Malmö högskola

Projektperiod: 2006-01-01–2008-12-31

Beviljade medel: 1 500 000 kronor

Studien avser att undersöka socialtjänstens planerade och faktiskt genomförda eftervårds- insatser (arbete, sysselsättning, bostad, behandling) efter det att LVM-vården har upphört. En väsentlig frågeställning är vad som styr dessa val och hur valen motiveras samt i vilken mån klientens egna önskemål beaktas. Studien omfattar män och kvinnor som är intagna med stöd av §4-LVM en given dag eller vars omedelbara omhändertagande övergår i §4-vård. 11 institutioner ingår och klientantalet uppskattas till cirka 100. För alla klienter hämtas socialtjänstens planerade eftervårdsinsatser. Ett urval om cirka 30 klienter intervjuas om deras önskemål inför eftervården. Planerade och faktiskt genomförda insatser följs upp 6 månader efter LVM. Socialsekreterarna telefonintervjuas och samma urval klienter intervjuas om hur eftervården blev i verkligheten.

Psykisk och somatisk hälsa hos flickor på särskilda ungdomshem – en utvärdering/ validering av ADAD (2005/0015)

Sökande: Fil dr Margit Wångby, Institutionen för psykologi, Lunds universitet

Projektperiod: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 250 000 kronor

Syftet med projektet är att genomföra en validering av den svenska versionen av ADAD, Adolescent Drug Abuse Diagnosis, i dess användning för intervjuer med flickor som placerats på särskilda ungdomshem. Fokus ligger på psykisk hälsa. Valideringen kommer att göras med hjälp av ett sampel av flickor som vårdats på Lundens ungdomshem och där genomgått en omfattande klinisk utredning.

Utvärdering av förstärkt vårdkedja inom ungdomsvården (processutvärdering) (2006/0030)

Sökande: Professor Malin Åkerström, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Projektperiod: 2006-10-01–2009-02-01

Beviljade medel: 2 126 000 kr

Syftet är att beskriva och utvärdera försöket med förstärkt vårdkedja inom ungdomsvården, det sk MVG-projektet. Fokus ligger på initieringen och genomförandet av försöket – processen – utifrån olika aktörers perspektiv.

Publikationer:

Basic, G., Thelander, J. & Åkerström, M. (2009) *Vårdkedja för ungdomar eller professionella? En processutvärdering av projektet "Motverka våld och gäng"*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 5.

Konflikters sociala karriärer. Sociologiska perspektiv på ungdomshemmens konflikthantering (2005/0022)

Sökande: Professor Malin Åkerström, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Medsökande: Fil dr David Wästerfors, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Projektperiod: 2006-01-01–2008-12-31

Beviljade medel: 1 710 000 kronor

Syftet med projektet är att studera konflikter och konflikthantering inom ungdomsvården i ett sociologiskt perspektiv. Det vill säga att beskriva och analysera konflikters tillblivelse, eskalering och eventuella de-eskalering som sociala fenomen. Konflikter är beroende av sociala sammanhang och studien erbjuder en alternativ tolkning av konflikter som inte enbart beroende av individuella egenskaper eller tillkortakommanden.

Studien baseras på etnografiskt material (observationer, intervjuer) och dokument från ett öppet ungdomshem för pojkar samt jämförande material från två andra enheter. Det främsta materialet består av fältanteckningar från forskarens närvaro på (och samspel med) fältet.

Publikationer:

Wästerfors, D. (2009) *Konflikthantering i ungdomsvård ur ett sociologiskt perspektiv*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 3.

Wästerfors, D. (2011) *Disputes and Going Concerns in an Institution for "Troublesome" Boys*. *Journal of Contemporary Ethnography*, 40 (1): 39-70.

2005

Utslussning av LVM-klienter – eftervårdsinsatser ur socialtjänstens och missbrukarnas perspektiv (2005/0009)

Sökande: Fil dr Mats Ekendahl, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Projektperiod: 2006-01-01–2007-12-31

Beviljade medel: 1 559 797 kronor

Publikationer:

Ekendahl, M. (2007). *Aftercare and compulsory substance abuse treatment: A venture with potential?* *Contemporary Drug Problems* 34/Spring 2007: 137–161.

Ekendahl, M. (2008) *Alcohol abuse, compulsory treatment and successive aftercare: a qualitative study of client perspectives*, *International Journal of Social Welfare*, 17:1–10.

Psykisk störning, andra risk-/skyddsfaktorer och våldsbenägenhet hos samhälls-omhändertagna ungdomar, deras familjer och släkt (2004/0007)

Sökande: Docent, Barn- och ungdomspsykiater Niklas Långström, Centrum för våldsprevention, Karolinska institutet

Medsökande: Docent Paul Lichtenstein, Institutionen för medicinsk epidemiologi och biostatistik, Karolinska institutet och docent Martin Grann, Centrum för våldsprevention, KI

Projektperiod: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 100 000 kronor i planeringsanslag

Studien tar sin utgångspunkt i risk- och skyddsfaktorer för våldsproblematik hos ungdomar. Syftet är att studera förekomst av psykiska problem, missbruk och kriminalitet hos släktingar till våldsbenägna ungdomar liksom ett antal andra potentiella risk- och skyddsfaktorer hos ungdomarna. Sådana är antisocial historia, psykisk hälsa, antisociala kamratmiljöer, familje- relationer, sociodemografiska faktorer, fysisk hälsa, temperament, drogbruk, skolrelaterade frågor. Man studerar tre olika populationer: våldsbenägna ungdomar inom SiS ungdomsvård och i normalpopulationen samt ungdomar utan känd våldsproblematik från normalpopulationen. Risk- och skyddsfaktorer relateras till longitudinellt utfall avseende brott, slutenvårdskrävande psykisk störning/missbruk, olyckor, fysisk sjukdom och överdödlighet. Genom släktanalyser skall gen- och miljöinteraktion studeras.

Samarbetet med föräldrarna. Föreställningar om sociala problem, åtgärder och samarbete hos ungdomar, föräldrar, socialsekreterare och institutionspersonal (2004/0015)

Sökande: Docent Rolf Holmqvist, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projektperiod: 2005-01-01–2007-12-31

Beviljade medel: 1 350 000 kronor

Studiens syfte är att undersöka förutsättningarna för att etablera ett behandlingssamarbete med föräldrarna till ungdomar som vårdas på särskilda ungdomshem genom att studera föreställningar om orsaker till ungdomars sociala problem, möjligheter att påverka problem genom behandling eller andra åtgärder och synen på samarbete hos fyra olika aktörer, pojken själv, hans föräldrar, kontaktpersonerna på ungdomshemmet och socialsekreteraren som handlägger ärendet. Tjugo pojkar från fyra ungdomshem kommer att följas med intervjuer vid två tillfällen, liksom deras föräldrar, kontaktpersonerna och socialtjänsten. Endast LVU-placerade pojkar ingår. Utfallsdata för kriminalitet och annan asocialitet hämtas från olika register.

En påtvingad relation – en studie av kontaktmannskapet inom LVM-vården (2004/0005)

Sökande: Fil dr Anette Skårner, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Medsökande: Fil dr Leila Billquist, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Projektperiod: 2005-01-01–2007-06-30

Beviljade medel: 1 065 000 kronor

Publikationer:

Billquist, L. & Skårner, A. (2009). *En påtvingad relation? Kontaktmannskapets utövande och villkor inom LVM-vården*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 4.

Billquist, L. & Skårner, A. (2009) En påtvingad relation: stöd och kontroll i kontaktmannarelationen inom LVM-vården. *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift*, 26 (3): 243–263.

Utvärdering av Vårdkedjeprojektet (2005/0033)

Sökande: Docent Kerstin Stenius, SoRAD, Stockholms universitet

Projektperiod: 2005-03-01–2007-03-31

Beviljade medel: 2 435 680 kronor

Publikationer:

Fäldt, J., Storbjörk, J., Palm, J., Oscarsson, L. & Stenius, K. (2007) *Vårdkedjeprojektet. Tre utvärderingsperspektiv*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapporter nr 2.

Blir elever på särskilda ungdomshem bättre läsare genom datorbaserad utrustning och en litterat miljö? (2004-0025)

Sökande: Leg psykolog, fil dr Idor Svensson, Pedagogiska institutionen, Växjö universitet

Medsökande: Leg psykolog, fil dr Christer Jacobson, Pedagogiska institutionen, Växjö univ

Projektperiod: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 1 180 000 kronor

Publikationer:

Svensson, I (2009). *Att utveckla läs- och skrivförmågan bland elever på särskilda ungdomshem. Ett försök med särskilda insatser*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

2004

Empatistörningar som riskfaktor hos personer med tidigt debuterande beteendestörningar (2003-0016)

Sökande: Fil kand, MD Henrik Anckarsäter, Rättspsykiatriska avdelningen, Göteborgs universitet

Projektperiod: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 1 500 000 kronor

Syftet är att klarlägga sambanden mellan empatistörningar, autismspektrumstörningar, andra neuropsykiatriska störningar och psykopati. Studien avser att ge information om betydelsen av empatistörningar i kliniskt arbete och prognosen inom den vårdsektor som arbetar med klienter med denna störning.

Studiens empiri samlas på särskilda ungdomshem vid SiS västra region. Resultaten jämförs med två andra material, ett bestående av 9–12-åriga tvillingpar, det andra vuxna som dömts till fängelse i minst 4 år på grund av grov brottslighet.

Återfall i brott för unga lagöverträdare efter slutet ungdomsvård, fängelse och alternativa straff utanför anstalter (2003-0019)

Sökande: Professor Eckart Köhlhorn, Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD), Stockholms universitet

Projektperiod: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 756 034 kronor

Sedan 1999 utgör slutet ungdomsvård det dominerande tidsbestämda frihetsstraffet för unga lagöverträdare (15–17 år). I undersökningen skall återfall i brott efter ett tidsbestämt frihetsstraff utdömt under åren 1996–2001 fokuseras. Under perioden 1999–2001 avses slutet ungdomsvård medan 1996–1998 endast att omfatta fängelse och skyddstillsyn i kombination med fängelse. Undersökningen skall först och främst belysa eventuella skillnader i återfall mellan de frihetsberövande och de icke-frihetsberövande påföljderna för unga med grov brottslighet. En annan fråga är om ungdomar som dömts till slutet ungdomsvård kännetecknas av en annan återfallsbild än de som tidigare fick fängelsestraff. För de ungdomar som dömts till slutet ungdomsvård undersöks, utöver eventuella återfall, den sociala anpassningen vid brottets begående och tre år efter utskrivningen samt samspelet mellan återfall och anpassning i relation till den vård den unge fått hos SiS.

Att bedöma unga våldsbrottsdömdas risk för problem med anpassning på institution och återfall i brott. Utvärdering av beslutsstödet SAVRY (2003-0012)

Sökande, Docent Niklas Långström, Centrum för våldsprevention, Karolinska institutet

Projektperiod: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 1 050 000 kronor

Många enskilda risk- och skyddsfaktorer relaterade till aggressivt antisocialt utagerande är kända bland praktiskt verksamma inom ungdomsvården. Kunskapen är dock bristfälligt systematiserad och inget sammanhållet beslutsstöd har nått bred användning. Structured Assessment of Violence Risk in Adolescents (SAVRY) utgör en systematisk genomgång av välunderbyggda enskilda riskfaktorer för fortsatt utagerande. Studien avser att utvärdera SAVRY:s egenskaper (reliabilitet och validitet). Studien omfattar fem SiS-institutioner där 88 LSU-dömda pojkar/unga män (15–22 år) med aktuell våldskriminalitet inkluderas.

Barn och ungdomar i institutionsvård. En rättsvetenskaplig undersökning av ungas rättssäkerhet, integritetsskydd och autonomi (2003-0010)

Sökande: Jur dr Titti Mattsson, Juridiska institutionen, Lunds universitet

Projektperiod: 2004-01-01–2007-12-31

Beviljade medel: 2 215 552 kronor

Publikationer:

Eneroth, E. (2008) *Rättssäkerhet för unga på hem för vård eller boende. Fyra principer vid beslutsförfarandet*. Lunds universitet, Juridiska fakulteten. Lic-avhandling i socialrätt.

Mattsson, T. (2007) Begreppet barnets bästa – till vilken nytta? Om legitimiteten vid beslutsfattande om barn, i Vahlne Westerhäll, L (red) *Legitimitetsfrågor inom socialrätten*, Norstedts juridik, Stockholm.

Mattsson, T. (2008) Rättighetssubjekt och omsorgsobjekt – hand i hand eller stick i stäv? Exemplet barn i institutionsvård, *Retfærd* Nordisk juridisk tidskrift, 31, nr 2/121; 58–80.

Mattsson, T. (2008) Elevers rätt till god utbildning – vad säger lagen? I Jenner, H. (red) *För alla elevers rätt till lärande och utveckling. Om verksamhetsutveckling i samverkan: VIS-projektet*. Pedagogiska arbetsrapporter, Växjö universitet.

Mattsson, T. (2008) *Ungas delaktighet. Exemplet institutionsvård*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

Lokal missbrukarvårdspolitik och socialt medborgarskap. Tvångsvård och alternativa kontroll- och vårdinsatser i svenska och finska kommuner (2003-0021)

Sökande: Docent Kerstin Stenius, SoRAD, Stockholms universitet

Projektperiod: 2004-01-01–2007-03-31

Beviljade medel: 1 499 711 kronor

Tvångsvård inom sociallagstiftningens ram har av tradition varit en del av såväl Finlands som Sveriges extensiva missbrukarvård. I Sverige har tvångsvården minskat kraftigt under det senaste decenniet och i Finland har denna tvångsvård i praktiken upphört efter en lagreform år 1987. Under denna period har vårdansvaret legat hos kommunen, en nivå där välfärdssystemet är mycket litet undersökt. Syftet med studien är att analysera den kommunala socialtjänstens reaktioner på kommuninvånare med tungt missbruk idag och förskjutningar i dessa reaktioner från 1930-talet. Fokus är på det konkreta mötet mellan socialtjänst och klient. Analysen görs mot bakgrund av begreppet socialt medborgarskap. Kan förändringar över tid och nationella och lokala olikheter förklaras med förändringar i synen på individens autonomi i förhållande till kollektiva intressen eller som förändringar i socialpolitiskt integrativa ambitioner? Hur mycket lokala beslut påverkas av lagstiftning, ekonomisk styrning och professionalisering av vården? Studien genomförs i tre finska och tre svenska kommuner med varierande omfattning av institutionsvård av tunga missbrukare.

Publikationer:

Stenius, K. & Johansson, L. (red) (2009): *Socialt medborgarskap och lokal missbrukarvård. En studie av missbrukarvården i Lahtis, Kotka, Tavastehus, Norrköping, Västerås och Växjö från 1930-talet till 2000-talet*. Stockholms universitet: SoRAD, forskningsrapport nr 55.

2003

Två- till treårsuppföljning av LVU- och LVM-vårdade kvinnor från Lunden (2002-0004)

Sökande: Docent Mats Fridell, Institutionen för psykologi, Lunds universitet

Medsökande: Leg psykolog Iréne Jansson, Lundens LVM-/LVU-hem

Projektperiod: 2003-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 2 080 000 kronor

Publikationer:

Fridell, M, Billsten, J, Jansson, I & Amylon, R (2009). *Femårsuppföljning. Kvinnor vårdade vid Lundens ungdomshem och LVM-hem*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Jansson, I, Hesse, M & Fridell, M (2009). Influence of Personality Disorder Features on Social Functioning in Substance-Abusing Women Five Years after Compulsive Residential Treatment. *European Addiction Research*, 15: 25-31.

Jansson, I, Hesse, M & Fridell, M (2008). Personality Disorder Features as Predictors of Symptoms Five Years Post-Treatment, *American Journal on Addictions*, 17 (3): 172–175.

Jansson, I, Hesse, M & Fridell, M (2008). Validity of Self-Reported Criminal Justice System Involvement in Substance Abusing Women at Five-Year Follow-Up, *BMC Psychiatry* 8:2.

Av sig själv förstå – Missbruk, behandling, prevention – en studie av intrakulturell strategi, exemplet zigenare (2002-0014)

Sökande: Docent Göran Johansson, Ersta Sköndal högskola och Fokus Kalmar län

Projektperiod: 2003-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 1 085 000 kronor

Publikationer:

Johansson, G. (2007). *Annars får man inte vara med. Missbrukarvård och kulturens täckelse – exemplet zigenare*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Utvärdering av ett individuellt kognitivt-beteendeterapeutiskt behandlingsprogram för ungdomar med svår våldsproblematik (2002-0024)

Sökande: Leg psykolog, doktorand Martin Lardén, Sektionen för rättspsykiatri, KI

Medsökande: Med dr, leg läkare Niklas Långström, Sektionen för rättspsykiatri, KI

Projektperiod: 2003-01-01–2009-12-31

Beviljade medel: 1 477 000 kronor

Syftet med studien är att utvärdera ett individuellt kognitivt-beteendeterapeutiskt (IKTB) behandlingsprogram för ungdomar med svår antisocial problematik. Programmet är framtaget för svenska förhållanden. Utifrån tidigare forskning förväntas program som bygger på social färdighetsträning och kognitiva faktorer ge bra och kostnadseffektiva resultat mot antisocialt beteende. Vi prövar om IKBT tillsammans med strukturerat nätverksbyggande gör att utslussningen från SiS särskilda ungdomshem förbättras och risken minskar att ungdomarna efter påföljd återgår till tidigare anti-socialt beteende och umgänge.

Uppföljning av ungdomar inskrivna på särskilda ungdomshem åren 1997–2001 (2002-0021)

Sökande: Professor Jerzy Sarnecki, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Medsökande: Fil lic David Shannon, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Projektperiod: 2003-01-01–2006-06-30

Beviljade medel: 2 550 000 kronor

Studien avser en totaluppföljning av ungdomar inskrivna på särskilda ungdomshem åren 1997–2001, till antalet ungefär 2 500, av vilka omkring 70 procent är pojkar. Huvudsyftet är att relatera de ungas senare utveckling till deras tidigare problem, bakgrundsförhållanden samt till de åtgärder som samhället vidtagit (på SiS-institutioner och utanför) med anledning av ungdomarnas problem. Särskilt intresse kommer att riktas mot frågan om samspelet mellan den ursprungliga problemprofilen, SiS-institutioners behandlingssinriktning och behandlingsåtgärder samt den ungas nuvarande sociala situation. Eventuella skillnader studeras också mellan LVU-placerade, LSU-dömda samt mellan ungdomar med olika etnisk bakgrund.

Publikationer:

Shannon, D (2006). Chronic Offenders or Socially Disadvantaged Youth? Institutionalized Males as Missing Cases in School-based Delinquency Research, *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 7 (1): 78-100.

Shannon, D & Innala, C (2006). A criterion validation of the self-reported crime items in the Swedish ADAD instrument. *Stencil*. Stockholms universitet, Kriminologiska inst. (På svenska *En kriterievalidering av brottsfrågorna i svenska ADAD-instrumentet*, Allmän SiS-rapport 2007:2)

Shannon, D (2006). Ungdomar intagna på särskilda ungdomshem, i SOU 2006:30 Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet, redigerat av Jerzy Sarnecki.

Unga förövare i Sverige, dels en psykologisk personlighetsbeskrivning, dels en prospektiv kartläggning av övergången från tonåren till ung vuxen (2002-0017)

Sökande: Fil dr Inga Tidefors, Psykologiska inst., Göteborgs universitet

Medsökande: Leg psykolog, leg psykoterapeut Michael Larsson, BUP-elfanten, Universitetssjukhuset, Linköping

Projektperiod: 2003-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 1 600 000 kronor

Studien avser att kartlägga och strukturera psykologiska bakgrundsfaktorer hos unga förövare av sexuella övergrepp. Studien sker i fyra steg: 1) att via psykologiska personlighetsinstrument få en fördjupad kunskap om gruppen och se om och i så fall på vilket sätt de skiljer sig jämfört med unga förövare i andra europeiska länder, 2) kunskapen om gruppen integreras i arbetet med att utveckla adekvata bedömningsmetoder för att underlätta val av behandlingsmetoder, 3) ungdomarna följs upp 1 och 5 år efter avslutad behandling/ utskrivning för att se hur övergången från tonåren till ung vuxen gestaltar sig och 4) generella rön från test och intervjuer återkopplas till och integreras i en pågående metodutveckling på de institutioner eller mottagningar som ingår i studien. Utifrån analysen av forskningsdata förväntas en teoretisk modell kunna utformas, vilken kan ligga till grund för ytterligare empiriska undersökningar.

Publikationer:

Ingevaldson, S (2005). Upplevelsen av tillåten sexualitet. Djupintervjuer med 36 unga förövare av sexuella övergrepp. Göteborgs universitet: Psykologiska institutionen, Fördjupningskurs 1.

Ingevaldson, S (2006). Sibling incest – the characteristics and dynamics surrounding sibling incest cases in a group of adolescent sexual offenders. Göteborgs universitet: Psykologiska institutionen, Fördjupningskurs 2.

Mutén, A (2005). Hur fostras en förövare? Anknypningsmönster och sexuell historia hos 13 unga förövare av sexuella övergrepp. Göteborgs universitet: Psykologiska institutionen, examensarbete.

Rudolfsson, L (2008): Adolescent males who have sexually offended: Self reports versus assessments by treatment personnel. Göteborgs universitet: Psykologiska institutionen, Psykologi, fördjupningskurs II.

Strand, J (2009). ADHD within in a psychosocial framing: A sad storyline. Lunds universitet: Sociologiska institutionen, examinerat arbete forskarutbildningen.

Svedberg, Å (2009): Empathy, cognitive distortions, and social understanding, in male adolescents who have sexually offended, Göteborgs universitet: Psykologiska institutionen, examensarbete.

Tidefors, I (2010): "Det känns som att jag inte haft nåt riktigt liv än". *Fyrtiofem tonårspojkar som har begått sexuella övergrepp*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Tidefors, I, Arvidsson, H & Rudolfsson, L (2010). Agreement between ratings from self-rating scales and assessments by treatment personnel concerning a group of adolescent males who have sexually offended. *Journal of Sexual Aggression*. First published on 20 Nov 2010 (iFirst).

Tidefors, I, Arvidsson, H, Ingevaldson, S & Larsson, M (2010). Sibling Incest: A literature review and a clinical study. *Journal of Sexual Aggression*, 16, 347-360.

2002

Effektiv eftervård i SiS södra region (ESS-projektet). En randomiserad studie av case-management-styrd eftervård av LVM-klienter (2001/0005)

Sökande: Professor Mats Berglund, Avdelningen för klinisk alkoholforskning, Universitetssjukhuset MAS, Lunds universitet

Projektperiod: 2002-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 2 450 000 kronor

Projektets syfte är att söka effektivisera den eftervård och fullfölja de behandlingsintentioner som initierats under institutionsvistelsen med stöd av LVM. Detta skall i praktiken ske med hjälp av en särskild eftervårdssamordnare. De specifika frågeställningar som skall studeras är effekterna av introducerandet av en sådan funktion vad avser klienternas missbruksfrihet, grad av upplevt tvång, psykisk hälsa, social funktion, samband mellan vårdutnyttjande och behandlingsframgång, samt förändringar av livskvalitet under en 12-månadersperiod efter utskrivningen från LVM-institutionen. Detta skall studeras genom en studie byggd på en randomiserad parallellgruppsdesign.

Skolan som erfarenhet. En studie av en grupp SiS-elevers skolbakgrund som villkor för integrering och pedagogiska insatser på särskilda ungdomshem (2001/0004)

Sökande: Professor Håkan Jenner, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Projektid: 2002-01-01–2003-12-31

Beviljade medel: 860 000 kronor

Publikationer:

Henriksson, C (2004). *Living Away from Blessings. School Failure as Lived Experience*, Avhandling. Växjö universitet: Institutionen för pedagogik.

Rymningar och avvikningar inom LVM-vården – orsaker, karaktär och omfattning (2001/0011)

Sökande: Fil dr Bengt Svensson, Hälsa och samhälle, Malmö högskola

Projektperiod: 2002-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 1 195 000 kronor

Publikationer:

Svensson, B. (2008). *Rymmare*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

Svensson, B. (2010). *Escapes from Compulsory Treatment*. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 27 (1): 47-62.

Mekanismer som skapar och vidmakthåller antisociala problem hos flickor (2001/0025)

Sökande: Fil dr Margit Wångby, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet
Projektperiod: 2002-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 1 200 000 kronor

Syftet är att ta fram och testa en modell för hur olika former av svåra uppväxtförhållanden medverkar till att skapa och vidmakthålla svåra yttre anpassningsproblem hos flickor. Modellen är främst tänkt att vara tillämpbar på den grupp flickor som tas om hand på SiS behandlingshem. Projektet avser att analysera individer i termer av profiler eller strukturer, vilket innebär bl a att 1) identifiera typiska mönster av förändringar i familjestrukturen under uppväxten, 2) identifiera typiska mönster av aktuella anpassningsproblem och 3) identifiera typiska faktorer i flickornas aktuella situation, särskilt vad gäller sociala relationer.

2001

Affekter och relaterandeförmåga hos ungdomar med problem. En integrering av affektteori och interpersonell teori (2000-0002)

Sökande: Docent Kerstin Armelius, Institutionen för psykologi, Umeå universitet

Projektperiod: 2001-01-01–2003-12-31

Beviljade medel: 710 000 kronor

Publikationer:

Andersson, H & Caspari, C (2003). Problemungdomars upplevelse av goda respektive dåliga kamratrelationer. Umeå universitet: Institutionen för psykologi, Examensarbete, Psykologprogrammet

Aristegui, C & Strindlund, C (2004). Samband mellan relationsmönster och självbild hos ungdomar med psykiska och sociala problem. Umeå universitet: Institutionen för psykologi, D-uppsats.

Armelius, K & Hakelind, C. Perceptions of interactions with a liked and disliked peer in different situations: A comparison of adolescents with and without behaviour problems. Manuscript in revision.

Fonholt, C & Johnsson, C (2001) Affekter och relationsmönster med särskilt fokus på en kontrollsituation. Umeå universitet: Institutionen för psykologi, Examensarbete, Psykologprogrammet.

Forssman, L (2004). Self-concept and its relation to depression in antisocial adolescents. Umeå universitet: Institutionen för psykologi, D-uppsats.

Hakelind, C (2007) Perceived Interpersonal Relations in Adolescents. Umeå universitet: Institutionen för Psykologi.

Markström, A (2003) Känslor och beteende i olika situationer hos ungdomar med och utan problem i en positiv och en negativ relation. Umeå universitet: Institutionen för psykologi, D-uppsats.

Seif, A (2002). Anknätningsmönster och självbild hos ungdomar i tvångsvård. D-uppsats, 20 p.

Östgård-Ybrandt, H & Armelius, B-Å (2003). *Perception of -Early Mother and Father Behavior in Adolescence. A Study of Age and Gender Differences in Groups of Normal and Anti-social Adolescents*, No 4, Dept of Psychology. Umeå University.

Vem får vilken missbruksvård? En vinjettstudie av behovsbedömningar, val av vårdform och LVM-handläggning inom socialtjänsten (2000-0019)

Sökande: Fil dr Jan Blomqvist, FoU-enheten, Stockholm stad

Projektperiod: 2001-07-01–2003-06-30

Beviljade medel: 1 000 000 kronor

Publikationer:

Blomqvist, J & Christophs, I (2005). *Kan forskning påverka praktiken? En utvärdering av olika sätt att återföra forskningsresultat inom missbrukarvården*. Stockholms stad: FoU-rapport 2005:18.

Blomqvist, J & Wallander, L (2004). *Åt var och en vad hon behöver? En vinjettstudie av socialarbetares bedömningar och val av insatser vid missbruksproblem*. Delrapport 1. Stockholms stad. FoU-rapport 2004:8.

Wallander, L & Blomqvist, J (2005). *Vad styr vårdoalen? En faktoriell survey av faktorer som predicerar val av insats inom socialtjänstens missbruksvård*. Delrapport 2. Stockholms stad. FoU-rapport 2005:3.

Wallander, L & Blomqvist, L (2005). Who "needs" compulsory care? A factorial survey of Swedish social workers' assessments of clients in relation to the Care of Abusers (Special Provisions) Act. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs, English Supplement*, 22, 63–85.

Wallander, L (2008). *Measuring Professional Judgements. An Application of the Factorial Survey Approach to the Field of Social Work*, Stockholms universitet: Akad. Avh. Stockholm Studies in Sociology, New Series 31.

Kontinuitet som förändringsagent i socialt arbete med tvångsomhändertagna ungdomar på institution – en studie med fokus på relationen som transformatör (2000-0010)

Sökande: Socionom, Fil mag Jürgen Degner, Inst för samhällsvetenskap, Örebro universitet

Vetenskaplig handledare: Professor Lars Oscarsson, Institutionen för samhällsvetenskap, Örebro universitet

Projektperiod: 2001-01-01–2005-03-30

Beviljade medel: 1 490 000 kronor

Publikationer:

Degner, J & Henriksen, A (2007). *Placerad utanför sitt sammanhang. En uppföljningsstudie av 46 institutionsplacerade ungdomars privata och formella relationer*. Örebro universitet: Örebro Studies in Social Work 8, BSR.

Straff eller vård – ett paradigmskifte i synen på unga lagöverträdare? (2000-0023)

Sökande: Professor Anna Hollander, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Medsökande: Socionom Michael Tärnfalk

Projektperiod: 2001-01-01–2003-12-31

Beviljade medel: 1 320 000 kronor

Publikationer:

Tärnfalk, M (2007). Barn och brott – En studie om socialtjänstens yttranden i straffprocessen för unga lagöverträdare. Rapport i socialt arbete nr 122, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet, Akademisk avhandling.

Förutsättningar för en god behandlingsallians mellan personal och elever på särskilt ungdomshem (2000-0003)

Sökande: Professor Rolf Sandell, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Medsökande: Doktorand Teci Hill, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projektperiod: 2001-01-01–2003-12-31

Beviljade medel: 1 116 333 kronor

Publikationer:

Hill, T. (2005) *Allians under tvång. Behandlingssamarbete mellan elever och personal på särskilda ungdomshem*. Linköpings universitet: Institutionen för beteendevetenskap, Akad. avhandling, No. 323.

Tvångsvårdade missbrukare i hemlöshet (2000-0024)

Sökande: Docent Hans Swärd, Socialhögskolan, Lunds universitet

Medsökande: Doktorand Anders Giertz, Socialhögskolan, Lunds universitet

Projektperiod: 2001-01-01–2001-12-31

Beviljade medel: 260 000 kronor

Publikationer:

Yohanes, L, Angelin, A, Giertz, A & Swärd, H (2002). *”De kommer ut fräscha och fina”. Om tvång och hemlöshet*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 4.

Kvinnors antisocialitet och brottslighet i ett livsförloppsperspektiv (2000-0013)

Sökande: Docent Marie Torstensson, Avdelningen för psykiatri, MAS, Lunds universitet

Projektperiod: 2001-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 688 000 kronor

Projektets övergripande syfte är att studera utvecklingen av antisociala och kriminella karriär- mönster bland kvinnor utifrån distinktionen mellan ”livsförloppskrimina-

litet” och ”tillfälleskriminalitet”, betydelsen av olika individuella, strukturella och livsstilsegenskaper för utvecklingen av olika karriärmönster samt faktorer som kan påverka övergången från antisocialitet och kriminalitet till en mer konventionell livsstil. Undersökningens empiri hämtas från det longitudinella Projekt Metropolit omfattande 7 398 kvinnor födda 1953 och följda under en 30-årsperiod och ca 1 500 kvinnor som varit föremål för § 7-undersökning under perioden 1992–1999.

2000

Ny behandlingsprincip inom LVM-vården. Kombination farmakologisk – psykologisk behandling. Cue-Exposition och Campral-medicinering utvärderat i en randomiserad kontrollerad studie (V 2000-3003)

Sökande: Professor Mats Berglund, Avdelningen för klinisk alkoholforskning, Universitetssjukhuset MAS, Lunds universitet

Medsökande: Fil dr Björn Sallmén, Lunds universitet

Projektperiod: 2000-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 1 350 000 kronor

Syftet är att i en randomiserad Cross-over-design studera effekten av Campral under samtidig behandling med Cue Exposure hos alkoholberoende individer som vårdas på LVM-hem vad gäller 1. Frekvensen helnykterhet under planerade vistelser utanför institutionen 2. Graden av craving (sug) och reaktioner från parasympatiskt nervsystem (mätta med hudtemperatur och puls) under veckorna före förberedelsen av vistelse utanför institution 3. Möjligheter att förut- säga effekterna av framtida behandling med Campral beroende på effekterna under behandlingstiden 4. Att studera användandet av Campral 12 månader efter utskrivning från institution.

Förekomst och växlingar mellan olika faser i missbrukares liv – En analys av vård och återfall med statistiska durations- och transitionsmodeller (Ö 2000-3021)

Sökande: Professor Ove Frank/professor Daniel Thorburn, Statistiska institutionen, Stockholms universitet

Medsökande: Doktorand Jonas Larsson, Statistiska institutionen, Stockholms universitet

Projektperiod: 2000-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 1 100 000 kronor

Projektet syftar till att undersöka hur statistiska durations- och transitionsmodeller kan användas för att beskriva och förklara olika faser i missbrukares liv. Olika livssituationers varaktighet och växlingar skall studeras för klientgrupper för att få statistiskt underlag för att bedöma hur olika typer av missbruk vanligtvis utvecklas och hur man med vårdinsatser och andra kontrollerade faktorer kan påverka förloppet. Något

som också kommer att belysas med de använda metoderna är utvärdering av vårdhemmens insatser med hänsyn tagen till deras speciella klientgrupper. Data från SiS forskningsregister (DOK och ADAD) samt från uppföljningsstudier från ett EU-projekt om återfallsprevention kommer att användas.

Bete sig normalt. En studie av familjehemsvård för vuxna missbrukare (V 2000-3013)

Sökande: Docent Göran Johansson, Ersta Sköndal högskola

Projektperiod: 2000-01-01–2001-12-31

Beviljade medel: 1 172 000 kronor

Publikationer:

Johansson, G (2002). *Bete sig normalt. Ett perspektiv på den vuxna familjehemsvården*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 3.

ADHD/DAMP-projektet vid SiS (U 2000-3027)

Sökande: Professor Per-Anders Rydelius, Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Karolinska institutet

Projektperiod: 2000-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 1 777 747 kronor

Projektets övergripande syfte är att kartlägga förekomsten av ADHD bland ungdomar som under år 2000 intas och behandlas vid Lövsta skolhem. Ungdomarna kommer att beskrivas konsekutivt och systematiskt med kriterier och metoder hämtade från de medicinska, psykologiska, sociala och pedagogiska vetenskaperna. De kriterier som finns enligt DSM-IV skall ligga till grund för att särskilja diagnosen ADHD (uppmärksamhetsstörning) från uppförandestörning (conduct disorder), trottsyndrom och andra diagnoser. Standardiserade och välutprovade psykologiska test om kognitiva och exekutiva funktioner, personlighet och beteende används tillsammans med ADAD-formuläret. En pedagogisk bedömning görs. Resultaten kommer att bilda underlag för att utveckla/förbättra både utredningsrutinerna och omhändertagandet/behandlingen av ungdomar som kommer till SiS ungdomsverksamhet. En matchad kontrollgrupp om ca 30 högstadiееlever ingår i studien.

Projektets resultat samordnas med resultaten från det utvecklingsprojekt om läs- och skrivsvårigheter som sker parallellt vid Lövsta skolhem och från det projekt om funktionsnivå på gränsen till lätt begåvningshandikapp och/eller störning inom autismspektrum som sker vid Långanässkolan.

Rättssäkerhet och tvångsvård – En rättssociologisk studie av rättssäkerhetens utveckling för tvångsomhändertagna missbrukare under 1990-talet (V 2000-3015)

Sökande: Tf professor Karsten Åström, Avdelningen för Rättssociologi, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Medsökande: Jur kand Annika Staaf, Lunds universitet

Projektperiod: 2000-01-01–2003-12-31

Beviljade medel: 1 305 000 kronor

Publikationer:

Hydén, H, Staaf, A & Åström, K (2003). Stressing Judicial Decisions. A Sociology of Law Perspective. Proceedings of the 21st IVR World Congress, Lund, Sweden, 12-17 August, 2003.

Staaf, A (2003). Analys av socialnämndernas utredningar inför ansökan hos länsrätt om tvångsvård jämlikt Lagen (1988:820) om vård av missbrukare i vissa fall. Forskningsbilaga till SOU 2004:3 *Tvång och förändring. Rättssäkerhet, vårdens innehåll och eftervård.*

Staaf, A (2005). *Rättssäkerhet och tvångsvård. En rättssociologisk studie.* Lunds universitet: Lund Studies in Sociology of Law 22. Avhandling.

1999

LVM i Stockholm 1997 (V 98-3038)

Sökande: Enhetschef Gun-Lis Angsell, Socialtjänstförvaltningen, FoU-enheten

Medsökande: Dr Med Sci Gunnar Ågren

Projektperiod: 1999-01-01–1999-03-31

Beviljade medel: 60 000 kronor

Publikationer:

Strömberg, A-M (1999). *Hur utreds LVM-anmälningar?* FoU-byrån. Socialtjänstförvaltningen, Stockholm.

Svåra problem i öppen vård – en jämförelse mellan institutionsvård och intensiv fosterhemsplacering (U 99-3003; 2001/0019)

Sökande: Docent Kjell Hansson, Socialhögskolan, Lunds universitet

Projektperiod: 1999-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 2 097 500 kronor

Publikationer:

Kyhle Westermark, P (2009). *MTFC – en intervention för ungdomar med beteendeproblem.* Lunds universitet: Lund Dissertations in Social Work.

Kyhle Westermark, P, Hansson, K & Vinnerljung, B (2007). Foster Parents in Multi-

dimensional Treatment Foster Care: How do they deal with implementing standardized treatment components? *Children and Youth Services Review* 29, 442–459.

Kyhle Westermark P, Hansson, K & Vinnerljung, B (2008). Does multidimensional treatment foster care (MTFC) reduce placement breakdown in foster care? *International Journal of Child & Family Welfare*, 11, 2–18.

Kvinnosynens praktiska betydelse i behandlingsarbetet med missbrukande kvinnor (V 99-3011)

Sökande: Fil dr Carin Holmberg, Ersta Sköndal högskola

Projektperiod: 1999-01-01–1999-12-31

Beviljade medel: 275 720 kronor

Publikationer:

Holmberg, C (2000). *Aspekter av kvinnosynen i missbruksbehandling. Empiriska exempel och teoretiska funderingar*. Ersta Sköndal högskola: Sköndalsinstitutets arbetsrapportserie nr 14.

Holmberg, C (2001). Skiljer "vi" oss från "dom"? *Socionomen* 5/2001:51–55.

Att tala om övergrepp och svåra erfarenheter. Behandling på särskilda ungdomshem (U 99-3001)

Sökande: Fil dr Margareta Hydén, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Medsökande: Professor Karin Aronsson, Tema Barn, Linköpings universitet

Projektperiod: 1999-01-01–2001-12-31

Beviljade medel: 1 175 000 kronor

Publikationer:

Överlien, C (2003). Innocent girls or active young women? Negotiating sexual agency at a detention home, *Feminism & Psychology*, 13 (3): 345–367.

Överlien, C (2004). Girls on the Verge of Exploding. Voices of Sexual Abuse, Agency & Sexuality at a Youth Detention Home, *Linköping Studies in Arts and Science*, 301. Avhandling.

Överlien, C, Aronsson, K & Hydén, M (2003). The focus group interview as an in-depth method – young women talking about sexuality, *International Journal of Social Research Methodology*, 8 (4): 331-344.

Överlien, C & Hydén, M (2003). Work Identity at Stake: The Power of Sexual Abuse Stories in the World of Compulsory Youth Care. *Narrative Inquiry*, 13 (1): 217–242.

Hur tänker man behandling? (U 99-3019)

Sökande: Fil dr Claes Levin, Socialhögskolan, Lunds universitet

Projektperiod: 1999-01-01–2001-12-31

Medsökande: Professor Sune Sunesson

Beviljade medel: 1 267 000 kronor

Tjugofem ungdomar på en behandlingsavdelning vid ett särskilt ungdomshem jämförs med lika många ungdomar som efter akut- eller utredande placering blir föremål för andra typer av åtgärder. Projektet söker svar på frågorna: Vilka föreställningar styr behandling och rehabilitering av omhändertagna ungdomar? Vilka samband finns mellan dessa föreställningar, sättet att utföra och organisera behandlingsarbetet och vilka konsekvenser får behandlingsarbetet för de unga? I studien intervjuas socialsekreterare och behandlare upprepade gånger. En uppföljning sker 18 månader efter intagningen på ungdomshemmet.

Transnationellt adopterade ungdomar på §12-hem (U 99-3009)

Sökande: Professor, överläkare Torsten Tuvemo, Akademiska Barnsjukhuset, Uppsala

Medsökande: Professor, överläkare Anne-Liis von Knorring; professor Lennart Melin;

Dr Med Sc Lemm Proos

Projektperiod: 1999-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 1 256 000 kronor

Publikationer:

Elmund, A (2007). *Overrepresentation of Internationally Adopted Adolescents in Swedish §12-institutions*. Akademisk avhandling, Medicinska fakulteten, Uppsala universitet.

Elmund, A, Melin, L, von Knorring, A-L, Proos, L & Tuvemo, T (2004). Cognitive and neuropsychological functioning in transnationally adopted juvenile delinquents, *Acta Paediatrica*, 93:1507–1513.

1998

Psykiska störningar hos ungdomar med sociala problem (U 98-3008)

Sökande: Professor Bengt-Åke Armelius, Institutionen för tillämpad psykologi, Umeå universitet

Medsökande: Docent Bruno Hägglöf, Psykiatriska institutionen, Umeå universitet

Projektperiod: 1998-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 1 900 000 kronor

Publikationer:

Börjesson, C, Armelius, B-Å & Östgård-Ybrandt, H (2005). The Psychometric Properties of the Swedish Version of the Adolescent Drug Abuse Diagnosis (ADAD). *Nordic Journal of Psychiatry*, 61(3): 225–232.

Groth, J & Lundquist, G (2007). *Intelligens, självbild och symptom hos ungdomar med antisocial problematik*. Examensuppsats, Institutionen för psykologi, Umeå universitet.

Östgård-Ybrandt, H (2004). Self-concept, inner residue of past relationships and social functioning in adolescence. A study of age and gender differences in groups of normal and antisocial adolescents. Department of Psychology, Umeå University. Avhandling.

Svåra uppväxtförhållanden bland flickor – bakgrund, konsekvenser och åtgärder (U 98-3026)

Sökande: Professor Lars R Bergman, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet

Medsökande: Fil dr Margit Wångby, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet

Projektperiod: 1998-01-01–1999-12-31

Beviljade medel: 845 000 kronor

Publikationer:

Bergman, L R & Wångby, M (1998). Are girls more than boys subjected to disrupted upbringing conditions? *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 7, 194–203.

Bergman, L R & Wångby, M (1999). We do not know if today, in Sweden, girls more than boys are subjected to disruptive conditions of upbringing. *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 8, 79–80.

Wångby, M & Bergman, L (2001). The relative importance of disrupted upbringing conditions and early externalizing problems for later antisocial problems. *Stencil*, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet.

Klientperspektiv på motivationsarbetet inom LVM-vården (V 98-3029)

Sökande: Anders Bergmark, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Medsökande: Doktorand Mats Ekendahl, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Projektperiod: 1998-01-01–1999-06-30

Beviljade medel: 552 000 kronor

Publikationer:

Ekendahl, M (2001). *Tvingad till vård – missbrukares syn på LVM, motivation och egna möjligheter*. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete. Akad. avh.

Ungdomar från särskilda ungdomshem i brottsliga nätverk (U 98-3021)

Sökande: Socionom/doktorand Charlotta Fondén, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Vetenskaplig ledare: Professor Jerzy Sarnecki, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Projektperiod: 1998-09-01–2000-12-31

Beviljade medel: 860 000 kronor

Publikationer:

Fondén, C. (2001) "Gola aldrig ner någon". Intervjuer med personer som i tonåren misstänkts för brott. I Estrada, F & Flyghed, J (red): *Den svenska ungdomsbrottsligheten*, Studentlitteratur, Lund.

Sarnecki, J (1999). *Ungdomar från särskilda ungdomshem i Stockholms brottsliga nätverk*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 3.

Statistiska index och prediktorer inom den institutionella missbrukarvården (V 98-3011)

Sökande: Professor Ove Frank, Statistiska institutionen, Stockholms universitet Medsökande:

Fil dr Ingegerd Jansson, Statistiska institutionen, Stockholms universitet Projektperiod: 1998-01-01–2000-12-31

Beviljade medel: 1 139 000 kronor

Publikationer:

Frank, O. (2000) "Validating clustering in large contingency tables", Paper presented at 7th Conference of the *International Federation of Classification Societies*, Namur, Belgien.

Dahl, A. (2003) Ett underlag för ADAD-index. *Stencil*. Statistiska institutionen, Stockholms universitet.

Frank, O. (2000) Structural Plots of Multivariate Binary Data, *Journal of Social Structure* 1(4), 1–19.

Frank, O, Jansson, I, Larsson, J, Reichmann, S, Soyez, V & Vielva, I (2001). Addiction severity predictions using client network properties, *International Journal of Social Welfare*, 10:215–223.

Hagberg, J. (2003) Könseffekter i ADAD-data. *Stencil*, Statistiska institutionen, Stockholms universitet.

Jansson, I. (2001) *Problem i sammanfattande mått i ASI*. Allmän SiS-rapport nr 10.

Lorenc, B. (2002) Entropy-based Measures of Association. *Stencil*, Statistiska institutionen, Stockholms universitet.

Ravndal, E, Lauritzen, G, Frank, O, Jansson, I & Larsson, J (2001). Childhood maltreatment among Norwegian drug abusers in treatment, *International Journal of Social Welfare*, 10:142–147.

Salutogen utredning och behandling. En kvasiexperimentell studie med inriktning på asociala ungdomar (U 98-3002)

Sökande: Docent Kjell Hansson, Inst för barn- och ungdomspsykiatri, Lunds universitet

Medsökande: Professor Marianne Cederblad, Inst för barn- och ungdomspsykiatri, Lunds universitet

Projektperiod: 1998-01-01–1998-12-31

Beviljade medel: 640 000 kronor

Publikationer:

Hansson, K. & Olsson, M. (2001) Känsla av sammanhang – ett mänskligt strävande, *Nordisk Psykologi*, 53 (3):238–255.

Hansson, K., Olsson, M. & Cederblad, M. (2004). A salutogenic investigation and treatment of conduct disorder. *Nordic Journal of Psychiatry* 58 (1):5-16.

Hansson, K., Olsson, M. & Schüller, K (2002) Så kan beteendestörda ungdomar få hjälp, *Socionomen*, 5/2002.

Hult, S., Waad, T., Cederblad, M. & Kjell Hansson (1996) *Salutogen miljöterapi i teori och praktik – en introduktion för blivande salutogener*. Forskning om barn och familj, nr 7/1996. Institutionen för barn- och ungdomspsykiatri, Lunds universitet.

Olsson, M. (2007) *Unga vuxna med en historia av uppförandestörning – En långtidsuppföljning med ett salutogent och ekologiskt perspektiv*. Lunds universitet: Lund Dissertations in Social Work 24.

Ungdomar i §12-vård – Önskemål om hjälp och delaktighet (U 98-3028)

Sökande: Fil dr Anne Hermodsson, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Vetenskaplig ledare: Professor Karsten Åström, Avdelningen för rättssociologi, Lunds universitet

Projektperiod: 1998-09-01–2002-12-31

Beviljade medel: 1 350 000 kronor

Publikationer:

Hermodsson, A. & Hansson, C. (2005), "Demokrati i det lilla?" *Ungdomars delaktighet i sin behandling*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

Utvärdering av behandlingen av pojkar på särskilda ungdomshem (U 98-3037)

Sökande: Fil dr Rolf Holmqvist, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet.

Medsökande: Doktorand Teci Hill, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet.

Projektperiod: 1998-09-01–2003-12-31

Beviljade medel: 2 483 500 kronor

Publikationer:

Holmqvist, R., Hill, T. & Lang, A. (2005) *Ger ART bättre behandlingseffekter? Utvärdering av metoder på tre ungdomshem*, Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Utvärdering av sluten ungdomsvård (U 98-3036)

Sökande: Professor Eckart Köhlhorn, SORAD, Stockholms universitet

Medsökande: Doktorand Jessica Palm, SORAD, Stockholms universitet

Projektperiod: 1998-10-15–2001-12-31

Beviljade medel: 967 694 kronor

Publikationer:

Köhlhorn, E. (2002) *Sluten ungdomsvård. Rättsliga reaktioner på de ungas brott före och efter införandet 1999*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 5.

Palm, J. (2003) *Ungdomarnas upplevelse av sluten ungdomsvård. En jämförelse med LVU-placeringar och fängelse*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

Alkoholmissbrukares livshistorier (V 98-3023)

Sökande: Fil dr Noriko Kurube, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Vetenskaplig ledare: Professor Lars Oscarsson, Institutionen för samhällskunskap, Örebro universitet

Projektperiod: 1998-08-01–2000-12-31

Beviljade medel: 950 000 kronor

Publikationer:

Kurube, N. (2001) LVM-klientens livssyn: Det förlorade livet eller livet som oändlig kamp, *Socionomen* 5/2001:56–61.

Kurube, N. (2002) "The lost life or life as an endless struggle", Paper presented at the thematic meeting on Addiction in the Life Course Perspective: Entry and Exit Processes, organised by Kjetil Bruun Society for Alcohol and Other Drugs and the Nordic Council for Alcohol Research in Stockholm, October 16–19, 2002.

Kurube, N. (2004) *Det förlorade livet eller livet som oändlig kamp. LVM-klienters livshistorier med fokus på kvinnor*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

Lärande och kunskapsanvändning – En studie av reflektion och handledning som resultat av personalutbildning på SiS institutioner (Ö 98-3010)

Sökande: Fil mag, doktorand Ingemar Svensson, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Medsökande: Professor Håkan Jenner, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Projektperiod: 1998-01-01–1999-12-31

Beviljade medel: 1 371 000 kronor

Publikationer:

Nilsson, L. (2003) *Lärande och kunskapsanvändning – en studie om kompetensutveckling genom personalutbildning och arbete vid särskilda ungdomshem*. Uppsats för licentiatexamen, Växjö universitet, pedagogiska institutionen. En reviderad version med samma titel utgiven år 2004 som forskningsrapport nr 1 av Statens institutionsstyrelse.

Nilsson, L. & Svensson, I. (2001) Villkor för kompetens- och verksamhetsutveckling, i Jenner, H. & Gerrevall, P (red) Kommunikativ pedagogik och särskilda ungdomshem, Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

Nilsson, L. & Svensson, I. (1999) Att utveckla yrkesrollen genom utbildning – Behandlares och lärares uppfattning om två utbildningar inom SiS. Inst för pedagogik, Växjö universitet.

Nilsson, L. & Svensson, I. (1999) Lärande och kunskapsanvändning. Redovisning av en delfistudie. Pedagogisk kommunikation, nr 6. Växjö universitet.

Nilsson, L. & Svensson, I. (1999) Förutsättningar för reflektivt lärande. Socialt perspektiv, nr 4, 1999.

1997

Flickors röst under utredning och behandling – Hur ungdomar med olika bakgrund blir hörda i samtal och i skriftliga dokument (U 97-3005)

Sökande: Professor Karin Aronsson, Tema Barn, Linköpings universitet

Medsökande: Doktorand Karin Osvaldsson, Tema Barn, Linköpings universitet

Projektperiod: 1997-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 770 000 kronor

Publikationer:

Aronsson, K. (2001) Ideologiska dilemmor och en flyktingflickas röst i Aronsson, K. (red): Haverier i social barnavård. Fem fallstudier. Stockholm: Förlagshuset Gothia.

Osvaldsson, K. (1997) Social accounts in conference talk: A case study on the voice of a girl in an assessment centre, i Linell, P., Ahrenberg, L. & Jönsson, L. (red) *Samtal och språkavvändning i professionerna*, Uppsala, ASLA:s skriftserie 11.

Osvaldsson, K. (2002) *Talking Trouble. Institutionalality and Identity in a Youth Detention Home*. Linköpings universitet: Tema Barn, Avhandling.

Tvångsngripanden, frivillig vård och livsstilsförändring. Behandlingserfarenhetens roll i det långsiktiga rehabiliteringsförloppet (V 97-3015)

Sökande: Psykolog Jan Blomqvist, Socialtjänstförvaltningen, FoU-byrån

Medsökande: Dr Med Sc Gunnar Ågren, Socialtjänstförvaltningen, FoU-byrån

Projektperiod: 1997-01-01–1999-12-31

Beviljade medel: 1 456 000 kronor

Publikationer:

Blomqvist, J. (2001) Gender-specific issues in unassisted recoveries from addiction problem. Paper presented at the 27th Annual Alcohol Epidemiology Symposium in Toronto, 27 May–1st June, 2001

Blomqvist, J. (2002) Recovery with and without treatment: A comparison of resolutions of alcohol and drug problems. *Addiction Research and Theory*, 10 (2), 115–118.

Blomqvist, J. (2002) Att sluta med narkotika – med och utan behandling. Socialtjänstförvaltningen i Stockholm. FoU-rapport 2002:2. Christophs, I. (2002). Tvångsvård på gott och ont. Stockholms stad: FoU-rapport 2002:5.

Dolda resurskrävande problem i vård och omsorgsorganisationer (U 97-3019)

Sökande: Fil dr Gurli Fyhr, Institutionen för klinisk neurovetenskap, Karolinska institutet

Projektperiod: 1997-01-01–1999-12-31

Beviljade medel: 990 000 kronor

Publikationer:

Fyhr, G. (1999) Klockbacka – en välintegrerad akutinstitution, Statens institutionsstyrelse: SiS följer upp och utvecklar, 3/99..

Fyhr, G. (2000) Hammargården – problem, resurser och förslag till åtgärder. Statens institutionsstyrelse, Dnr 120-016-2000.

Fyhr, G. (2001) Ett § 12-hem på fall, *Socionomen* 5/2001:78–82.

Fyhr, G. (2001) Destruktiva processer då fritids integreras med skolan. *Psykologtidningen*, nr 3, s 4–7.

Fyhr, G. (2001) Residential institutions requesting supervision: a theoretical analysis of an empirically studied problem, *Child and Family Social Work*, 6, pp 59–66.

Fyhr, G. (2002) "Planned Barriers" against destructive psychological processes in care organizations. *The Qualitative Report*, 7 (2).

Sverige som socialisationskultur. En studie av utlandsadopterades syn på sina uppväxtvillkor och sin livssituation (U 97-3003)

Sökande: Doktorand Katarina von Greiff, Hälsohögskolan i Stockholm

Medsökande: Professor Birgitta Qvarsell, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet

Projektperiod: 1997-01-01–1997-12-31

Beviljade medel: 200 000 kronor

Publikationer:

von Greiff, K. (2000) *Adopterade från Latinamerika – deras uppfattningar om sina uppväxtvillkor, sin livssituation och Sverige som socialisationskultur*. Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet (kapitel 8).

LVM-vård som kulturell ingenjörskonst. En socialantropologisk studie av en vård-forms faktiska innehåll (V 97-3002)

Sökande: Fil dr Göran Johansson, Ersta Sköndal högskola

Projektperiod: 1997-01-01–1998-12-31

Beviljade medel: 754 000 kronor

Publikationer:

Johansson, G. (2000) *Tvång och tillit. LVM-vård som kulturell ingenjörskonst – exemplet Hornö*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Själv mord och våldsam död före 25 års ålder – Följder av en omöjlig livssituation? (U 97-3020)

Sökande: Professor Per-Anders Rydelius, Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Barn- och ungdomspsykiatriska enheten, S:t Görans barnkliniker, Karolinska Institutet

Projektperiod: 1997-01-01–2002-12-31

Beviljade medel: 1 580 000 kronor

Projektets syfte är att pröva frågan om självmord respektive våldsam död kan vara jämförbara uttryck för livsleda till följd av en omöjlig livssituation präglad av tidiga anpassningssvårigheter, ungdomsbrottslighet, missbruk och arbetsoförmåga. Frågeställningen berör självmords- stegen i ungdomsåren och har väckts genom redan genomförda longitudinella undersökningar av självmord/dödsfall bland barnpsykiatriska patienter respektive ungdomar som p g a asocialitet behandlats på ungdomsvårdsskolor.

24-års uppföljning av ungdomar som under åren 1990–95 varit inskrivna på särskilda ungdomshem i Stockholm (U 97-3001)

Sökande: Professor Jerzy Sarnecki, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Medsökande: Socionom Ulrika Bergström, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Projektperiod: 1997-01-01–2001-12-31

Beviljade medel: 2 549 000 kronor

Syftet med undersökningen är dels att studera om och i så fall på vilket sätt som de f.d. § 12- ungdomarna nu fylla 24 år och på tröskeln till vuxenlivet, skiljer sig från en normalgrupp ungdomar. Man kommer också att studera hur olika grupper av § 12-ungdomar skiljer sig från varandra vid uppföljningstillfället.

Narkotikamissbrukare i LVM-vård och deras sociala nätverk (V 97-3021)

Sökande: Socionom Anette Skårner, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Medsökande: Professor Gunnar Bernler, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Projektperiod: 1997-01-01–1999-12-31

Beviljade medel: 545 370 kronor

Publikationer:

Skårner, A. & Regnér, M. (2003) "Det är dom här jag har och inte har". En studie av LVM- vårdade narkotikamissbrukares nätverk. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

LVM-vårdens arbete – en undersökning av vårdarbetet på behandlingshem (V 97-3022)

Sökande: Fil dr Bengt Svensson, Socialhögskolan, Lunds universitet

Projektperiod: 1997-01-01–2000-12-31

Beviljade medel: 1 602 000 kronor

Publikationer:

Svensson, B. (1997) Livet som narkoman, Nordisk Alkohol- och narkotikatidskrift, 14 (4): 219–230.

Svensson, B. (1998) Missbrukare, i Denvall, V. & Jacobsson, T. (red) Vardagsbegrepp i socialt arbete, Norstedts juridik, Stockholm.

Svensson, B. (1998) Stjärnglans över drogerna, Socialpolitik, 1998:3:38–41.

Svensson, B. (1999) Att vårda unga missbrukare, Alkohol och narkotika – politik, vård och dilemman. Rapport från konferens i Göteborg 12–13 april 1999, Socialvetenskapliga forskningsrådet.

Svensson, B. (2001) Vård bakom låsta dörrar. Lunden, ett LVM-hem för kvinnor. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Svensson, B. (2001) Om jag inte får gå ut så river jag stället – om tvångsvård av kvinnliga narkomaner, Socionomen 5/2001:62–67.

Svensson, B. (2002) En jämförelse mellan tvångsvård för män och för kvinnor, i Leissner, T. & Hedin, U-C. (red). Könsperspektiv på missbruk. Stockholm: Bjuerner och Bruno

Svensson, B (2003) Knarkare och plitar – tvångsvården inifrån. Stockholm: Carlssons förlag.

Asociala ungdomars sociala nätverk (U 97-3007)

Sökande: Psykolog Jan Swaling, Barn- och ungdomspsykiatriska enheten, S:t Görans barnkliniker, Karolinska institutet

Medsökande: Professor Per-Anders Rydelius, Institutionen för kvinnors och barns hälsa,

S:t Görans barnkliniker, Karolinska institutet

Projektperiod: 1997-01-01–1998-12-31

Beviljade medel: 528 000 kronor

Publikationer:

Brendler-Lindqvist, M. (2000) *Asociala ungdomars sociala nätverk med focus på ungdomar med invandrar- och flyktningbakgrund*. Research Report nr 17, Karolinska institutet och Stockholms universitet.

Tvångsvård av missbrukare – ett rättsligt perspektiv (V 96-3001)

Sökande: Jur kand Ewa Gustafsson, Juridiska institutionen, Lunds universitet

Medsökande: Professor Lotta Westerhäll, Rättsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Projektperiod: 1996-07-01–1997-12-31

Beviljade medel: 600 000 kronor

Publikationer:

Gustafsson, Ewa (2001) *Missbrukare i rättsstaten*. En rättsvetenskaplig studie om lagstiftningen rörande tvångsvård av vuxna missbrukare. Akad. avh. Juridiska institutionen, Lunds universitet. Stockholm: Norstedts Juridik.

Gustafsson, Ewa (2002) *Fostret i fokus, om rättssäkerhet och tvångsvård av gravida missbrukare*, i Vahlne Westerhäll, L. (red) *Rättssäkerhetsfrågor inom socialrätten*, Norstedts juridik AB.

1995

Missbruk och psykisk störning (V 95-3004)

Sökande: Professor Bengt-Åke Armelius, Institutionen för tillämpad psykologi, Umeå universitet

Medsökande: Fil dr Håkan Larsson, Institutionen för tillämpad psykologi, Umeå universitet

Projektperiod: 1995-07-01–2001-12-31

Beviljade medel: 4 150 000 kronor

Publikationer:

Anttila, A. (2005) *Missbruk och psykisk störning – prövning av en modell för att avgöra vad som är primärt*. Umeå universitet: Institutionen för psykologi, D-uppsats.

Armelius, B-Å., Armelius, K., Larsson, H. & Sundbom, E. (2002) *Missbrukare med psykiska störningar och psykiatripatienter. Jämförelser baserade på ASI, SASB och DMT*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Ollus, M. & Larsson, H. (2000) *Arbetsmiljö och vårdkultur (Del 6) Frösö behandlingshem*. *Stencil*. Statens institutionsstyrelse.

Ollus, M. & Larsson, H. (2000) *Arbetsmiljö och vårdkultur (Del 7) Hessleby behandlingshem*. *Stencil*. Statens institutionsstyrelse.

Larsson, H. & Ollus, M. (1999) *Ett år efter utskrivning – vad hände sen? En uppföljning av 31 LVM-klienter*. SiS följer upp och utvecklar, 5/99.

Larsson, H. (1998) Långtidsuppföljning – process och resultat för missbrukare, i Gerdner, A. & Sundin, Ö. (red) *Dubbel trubbel*. Nya rön och erfarenheter i diagnos och behandling av samtidigt beroende och psykisk störning. Behandlingshemmet Runnagården, Örebro.

Etik och LVM (V 95-3042)

Sökande: Professor Mats Berglund, Alkohol- och narkotikakliniken, MAS

Medsökande: Fil kand, teol kand Jan Arlebrink, Sjukhuskyrkan,

MAS Projektperiod: 1995-07-01–1998-12-31

Beviljade medel: 650 000 kronor

Publikationer:

Arlebrink, J. (2003) *Det existentiella lidandet – alkoholmissbrukares upplevelser av och reaktioner på tvångsvård*. Licentiatavhandling, Lunds universitet, Centrum för teologi och religionsvetenskap, Avdelningen för tros- och livsåskådningsvetenskap.

Arlebrink, J. (2004) *Det moraliska ifrågasättandet och det existentiella lidandet. Alkoholmissbrukares upplevelser av och reaktioner på tvångsvård*. Lunds universitet: Lund Studies in Ethics and Theology 13. Avhandling.

LVM-vårdens effektivitet. Ett naturligt experiment efter lagändringen 1994 (V 95-3037)

Sökande: Professor Mats Berglund, Alkohol- och narkotikakliniken, MAS

Medsökande: Kurator, fil kand Marianne Kronberg, Alkohol- och narkotikakliniken, MAS

Projektperiod: 1995-07-01–2000-12-31

Beviljade medel: 1 934 700 kronor

För att förstå kausaliteten i sambandet mellan den ökade dödligheten i tvångsgruppen och tvångsvården i sig krävs antingen ett naturligt experiment eller en randomiserad kontrollerad studie. Sedan juli 1994 har de olika socialnämnderna själva ansvaret för att ansöka om tvångs- vård, vilket har medfört stora regionala skillnader. Detta kan inte förklaras av olika sociala förhållanden eller olikheter i frekvensen anmälningar. I studien skall jämföras LVM-anmälda missbrukare i områden med högt respektive lågt antal LVM-ansökningar efter 24 respektive 48 månader. En rad effektvariabler studeras.

Publikationer:

Larsson Lindahl, M. (2006) *Legal coercion of substance abusers; investigation, treatment and outcome*. Lic uppsats. Medicinska fakulteten, Lunds universitet.

Tvångsvård av vuxna missbrukare: teori, praktik och mortalitet (V 95-3013)

Sökande: Professor Anders Bergmark, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Medsökande: Professor Lars Oscarsson, Örebro universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1998-12-31

Beviljade medel: 1 900 000 kronor

Publikationer:

Bergmark, A. (1996) Missbruk och temporalitet. En diskussion kring rationalitet, kontroll och motivation. *Nordisk alkoholtidskrift*, 13 (1): 77–87.

Bergmark, A. & Oscarsson, L. (1999) Behandlingsmotivation och tvångsvård. *Socialvetenskaplig tidskrift* 1999:3:194–209.

Billinger, K. (2000) *Få dem att vilja. – Motivationsarbete inom tvångsvården*. Rapport i socialt arbete nr 95. Inst för socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms universitet. Akad. avh.

Bergmark, A. (2003) Tvångsvårdens utfall – en uppföljning av missbrukare vårdade med stöd av LVM. I Forskningsrapporter, Bilagedel till LVM-utredningens betänkande *Tvång och förändring*, SoU 2004:3.

Äldre missbrukare inom institutionsvård – exemplet Östfora (V 95-3012)

Sökande: Fil dr Ann Boklund-Palm, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1997-12-31

Beviljade medel: 790 000 kronor

Syftet är att undersöka vårdkedjan kring missbrukande personer, 60 år och äldre eller funktionshandikappade, intagna under en viss period på Östfora behandlingshem. Ett delsyfte är att undersöka vad som konkret görs och hur behoven tillgodoses inom behandlingshemmet och socialtjänsten i hemkommunen. Ett annat delsyfte är att beskriva de intagna, vilka speciella behov dessa människor har samt försöka belysa hur de värderar vistelsen på Östfora. Vidare är avsikten att undersöka hur missbruket liksom livssituationen utvecklas efter hemkomsten från behandlingshemsvistelsen

Etiska konflikter inom tvångsvård av ungdomar (U 95-3009)

Sökande: Fil dr Gunnel Colnerud, IPP, Linköpings universitet

Medsökande: Tf professor, docent Kjell Granström, IPP, Linköpings universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1998-12-31

Beviljade medel: 1 195 000 kronor

Publikationer:

Colnerud, G. (1997) *Etiska konflikter inom tvångsvård av ungdomar*. Delrapport 1. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 3.

Colnerud, G. (1999) *Etik och ungdomsvård – slutrapport*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 1.

Djupintervjustudie av tunga narkotikamissbrukare med självmordsförsök: En explorande och jämförande studie av missbrukare i psykiatrisk vård och LVM-vård (V 95-3049, V 97-3004)

Sökande: Docent Mats Fridell, Institutionen för tillämpad psykologi, Lunds universitet

Medsökande: Socionom, leg psykoterapeut Eva Johnsson Fridell

Projektperiod: 1995-07-01–1997-06-30

Beviljade medel: 418 000 kronor

Publikationer:

Johnsson, E. & Fridell, M. (1997) Suicide attempts in a cohort of drug abusers: a 5-year follow-up study. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 96: 362–366. Också publicerad i Yearbook of Psychiatry 1998.

Fridell, M. (1998) Drogmissbrukare med psykisk störning – femårsuppföljning av tunga narkomaner, i Gerdner, A. & Sundin, Ö. (red) *Dubbel trubbel*. Nya rön och erfarenheter i diagnos och behandling av samtidigt beroende och psykisk störning. Behandlingshemmet Runnagården. Örebro.

Johnsson, E. & Fridell, M. (1999) *”Plötsligt får man lust att leva”*. En grupp narkomaners berättelser om sina självmordsförsök. Forskningsrapport nr 2. Statens institutionsstyrelse.

Johnsson, E. (2002) *Självmordsförsök bland narkotikamissbrukare*, Lund Dissertations in Social Work nr 10. Lunds universitet.

Pedagogikens villkor och möjligheter inom de särskilda ungdomshemmen (U 95-3039)

Sökande: Fil dr Per Gerrevall, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1998-12-31

Beviljade medel: 900 000 kronor

Publikationer:

Jenner, H. & Gerrevall, P. (red) (2001) *Kommunikativ pedagogik och särskilda ungdomshem*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

Fritzén, L. (1998) *Pedagogikens janusansikte. Om det kommunikativa handlandets didaktiska villkor och konsekvenser*. Lund University Press: Lund Studies in Education 8. Akad. avh.

Gerrevall, P. & Jenner, H. (red) (1997) *När skola möter behandling. Om pedagogikens villkor vid de särskilda ungdomshemmen*. Högskolan i Växjö, Inst för pedagogik. Pedagogisk rapport nr 1.

Skola och behandling på ungdomshem. *Socialt perspektiv*, 1997, vol 76, nr 1.

Skola som vändpunkt. *Socialt perspektiv*, 2001, vol 80, nr 1.

Svensson, I. (2003) *Phonological dyslexia*. Cognitive, behavioural and hereditary aspects. Akad. avh. Psykologiska inst, Göteborgs universitet (paper III & IV).

Behandlarrollen i missbrukarvården: professionell hållning och empati (V 95-3021)

Sökande: Fil dr Ulla Holm, Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1999-12-31

Beviljade medel: 1 026 000 kronor

Publikationer:

Holm, U. (2001) Empati och professionellt förhållningssätt. Behandlarrollen i missbrukarvården. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 3.

Holm, U. (2002) Empathy and professional attitude in social workers and non-trained aids, *International Journal of Social Welfare*, 11:1–10.

Vård av unga – En rättslig studie av tvångsvård av barn och unga (U 95-3008)

Sökande: Jur kand, tf lektor Titti Mattsson, Juridiska institutionen, Lunds universitet

Medsökande: Professor Lotta Westerhäll, Rättsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1999-12-31

Beviljade medel: 1 000 000 kronor

Publikationer:

Mattsson, T. (1998) Barnets mening i LVU-processen. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 1998:1.

Mattsson, T. (2002) *Barnet och rättsprocessen. Rättssäkerhet, integritetsskydd och autonomi i samband med beslut om tvångsvård*. Juristförlaget i Lund. Avhandling.

Länsrättens tillämpning av LVU och flickors respektive pojkars asocialitet (U 95-3016)

Sökande: Fil dr Astrid Schlytter, Institutionen för socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms universitet

Projektperiod: 1995-07-01–2000-12-31

Beviljade medel: 1 450 000 kronor

Publikationer:

Schlytter, A. (1999) *Kön och juridik i socialt arbete*. Studentlitteratur, Lund.

Schlytter, A. (1999) Flickor på undantag. *Socionomen* 2/1999:21–23.

Schlytter, A. (2000) Kvinnokroppen som text. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 1–2, s. 109–119.

Behandlingsbegreppet i teori och praktik (U 95-3023)

Sökande: Professor Sune Sunesson, Socialhögskolan, Lunds universitet

Medsökande: Fil dr Hans Swärd, Socialhögskolan, Lunds universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1998-12-31

Beviljade medel: 1 350 000 kronor

Publikationer:

Levin, C. (1998) *Uppfostringsanstalten. Om tvång i föräldrars ställe*. Lund, Arkiv.

Svensson, K. (1998) *Straff eller behandling – om statens strategier mot gränsöverträdande ungdom under 1900-talet*. Meddelanden från Socialhögskolan 1998:1, Lunds universitet.

Levin, C. (1997) *Ungdomar i tvångsvård. Råbyundersökning 94*. Statens institutionsstyrelse: Forskningsrapport nr 2.

Levin, C. (1996) *Barnen mellan straff och behandling*, i Armelius, B-Å., m fl (red). *Vård av ungdomar med sociala problem*. Liber utbildning och Statens institutionsstyrelse, Stockholm.

Levin, C., Sunesson, S. & Swärd, H. (1998) *Behandling*. I Denvall, V. & Jacobsson, T. (red) *Hverdagsbegreber i socialt arbete*. Ideologi, teori og praxis, Köpenhamn, Hans Reizel. (utgiven på svenska av Norstedt juridik, Stockholm)

Levin, C. (1999) *Hur går det för ungdomar efter tvångsvård?* *Social forskning* nr 1/99.

Svensson, K. (2000) *Kvinnorollen i institutionsvården*, *Stencil*, Socialhögskolan, Lunds universitet.

Inkorporeringen av anhöriga i behandlingsarbetet – en sociologisk studie (U 95-3032)

Sökande: Docent Malin Åkerström, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Medsökande: Maria Arvidsson, Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Projektperiod: 1995-07-01–1998-12-31

Beviljade medel: 675 000 kronor

Publikationer:

Bangura-Arvidsson, M. & Åkerström, M. (1996) *Anhörigarbete på särskilda ungdomshem – en preliminär rapportering*. Network for Research in Criminology and Deviant Behavior at Lund University. 1996:4.

Bangura-Arvidsson, M. (1996) *Att sätta gränser för det normala*. Stencil. Lunds universitet. Bangura-Arvidsson, M. & Åkerström, M. (1999) *När anhöriga involveras – Personals beskrivning av anhörigarbete på särskilda ungdomshem*. Bearbetning av David Wästerfors, Network for Research in Criminology and Deviant Behavior at Lund University, 1999:1. Utgiven med samma titel som Forskningsrapport nr 2 2000 av Statens institutionsstyrelse.

Åkerström, M. (1998) *Ambivalens i anhörigarbete – teoretisk acceptans och acceptande motretorik*. *Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab*, 85:2:100–112.

Förteckning över forskningsrapporter i SiS publikationsserie

2010

Inga Tidefors: *"Det känns som jag inte har haft nåt riktigt liv än"*. Fyrtiofem tonårspojkar som har begått sexuella övergrepp. Forskningsrapport nr 1.

2009

Mats Fridell, Johan Billsten, Iréne Jansson och Rickard Amylon: *Femårsuppföljning. Kvinnor vårdade på Lundens ungdomshem och LVM-hem*. Forskningsrapport nr 1.

Idor Svensson: *Att utveckla läs- och skriförmågan bland elever på särskilda ungdomshem*. Forskningsrapport nr 2.

David Wästerfors: *Konflikthantering i ungdomsvård ur ett sociologiskt perspektiv*. Forskningsrapport nr 3.

Leila Billquist och Anette Skårner: *En påtvingad relation? Kontaktmannskapets utövande och villkor inom LVM-vården*. Forskningsrapport nr 4.

Goran Basic, Joakim Thelander och Malin Åkerström: *Vårdkedja för ungdomar eller professionella En processutvärdering av projektet "Motverka våld och gäng"*. Forskningsrapport nr 5.

2008

Leili Laanemets och Arne Kristiansen: *Kön och behandling inom tvångsvård*. Forskningsrapport nr 1.

Titti Mattsson: *Ungas delaktighet. Exemplet institutionsvård*. Forskningsrapport nr 2.

2007

Göran Johansson: *Annars får man inte vara med*. Forskningsrapport nr 1.

Johannes Fäldt, Jessica Storbjörk, Jessica Palm, Lars Oscarsson, Kerstin Stenius: *Vårdkedjeprojektet. Tre utvärderingsperspektiv*. Forskningsrapport nr 2.

2006

Lars Bergström och Annika Rudqvist: *Att starta ett särskilt ungdomshem – exemplet Klarälvsgården*. Forskningsrapport nr 1.

2005

Rolf Holmqvist, Teci Hill och Annicka Lang: *Ger ART bättre behandlingseffekter? Utvärdering av metoder på tre ungdomshem*. Forskningsrapport nr 1.

Anne Hermodsson och Cecilia Hansson: *"Demokrati i det lilla?". Ungdomars delaktighet i sin behandling*. Forskningsrapport nr 2.

Göran Johansson: *Påverkan eller total förändring? Kritik av en förhållning med avstamp i ett program mot missbruk och kriminalitet*. Forskningsrapport nr 3.

2004

Leif Nilsson: *Lärande och kunskapsanvändning. Kompetensutveckling genom personalutbildning och arbete vid särskilda ungdomshem*. Forskningsrapport nr 1.

Noriko Kurube: *Det förlorade livet eller livet som oändlig kamp LVM-klienters livshistorier med fokus på kvinnor*. Forskningsrapport nr 2.

2003

Anette Skårner och Margareta Regné: *"Det är dom här jag har och inte har." Om LVM-vårdade narkotikamissbrukares sociala nätverk*. Forskningsrapport nr 1.

Jessica Palm: *Ungdomarnas upplevelse av slutna ungdomsvård. En jämförelse med LVU-placeringar och fängelse*. Forskningsrapport nr 2.

Göran Johansson: *Kultur – Forskning – Missbruk – Vård. Motsägelser*. Forskningsrapport nr 3.

2002

Bengt-Åke Armelius, Kerstin Armelius, Håkan Larsson och Elisabet Sundbom: *Missbrukare med psykiska störningar och psykiatripatienter Jämförelser baserade på ASI, SASB och DMT*. Forskningsrapport nr 1.

Madeleine Jeanneau: *Arbetsmiljö och behandlingskultur Jämförelser mellan SiS-institutioner och andra vårdmiljöer*. Forskningsrapport nr 2.

Göran Johansson: *Bete sig normalt. Ett perspektiv på den vuxna familjehemsvården*. Forskningsrapport nr 3.

Lena Yohanes, Anna Angelin, Anders Giertz och Hans Swärd: *"De kommer ut fräscha och fina." Om tvång och hemlöshet*. Forskningsrapport nr 4.

Eckart Kühnhorn: *Sluten ungdomsvård. Rättsliga reaktioner på de ungas brott före och efter införandet 1999*. Forskningsrapport nr 5.

2001

Bengt Svensson: *Vård bakom låsta dörrar. Lunden, ett LVM-hem för kvinnor*. Forskningsrapport nr 1.

Per Gerrevall och Håkan Jenner (red): *Kommunikativ pedagogik och särskilda ungdomshem*. Forskningsrapport nr 2.

Ulla Holm: *Empati och professionellt förhållningssätt Behandlarrollen i missbrukarvården*. Forskningsrapport nr 3.

2000

Göran Johansson: *Tvång och tillit. LVM-vården som kulturell ingenjörskonst – exemplet Hornö*. Forskningsrapport nr 1.

Malin Bangura Arvidsson och Malin Åkerström: *När anhöriga involveras. Personalens beskrivning av anhöriga på särskilda ungdomshem*. Forskningsrapport nr 2.

1999

Gunnel Colnerud: *Etik och ungdomsvård – en empirisk studie av anställdas etiska problem inom tvångsvård av ungdomar. Slutrapport*. Forskningsrapport nr 1.

Eva Johansson och Mats Fridell: *"Plötsligt får man lust att leva" En grupp narkomaners berättelser om sina självmordsförsök*. Forskningsrapport nr 2.

Jerzy Sarnecki: *Ungdomar från särskilda ungdomshem i Stockholms brottsliga nätverk*. Forskningsrapport nr 3.

1998

Arne Gerdner: *LVM-vårdens kvalitet enligt socialtjänstens bedömning*. Forskningsrapport nr 1.

Berit Andersson: *Ett § 12-hem för flickor. Omdefinitioner inom ungdomsvården*. Forskningsrapport nr 2.

1997

Claes Levin: *Ungdomar i tvångsvård. Råbyundersökningen 94*. Forskningsrapport nr 2.

Gunnel Colnerud: *Etiska konflikter inom tvångsvård av ungdomar. Delrapport 1* (Se även slutrapporten 1/99 – kräver särskild beställning). Forskningsrapport nr 3.

SiS forskningsrapporter finns tillgängliga på SiS webbplats, www.stat-inst.se

”Forskningen fungerar som kvalitetskontroll”

Mats Fridell har genomfört flera forskningsprojekt som finansierats av SiS. Hans femårsuppföljning visar att många klienter blir drogfria. Nu studerar han utredningars effekter.

För ett par år sedan kom forskningsrapporten ”Femårsuppföljning. Kvinnor vårdade vid Lundens ungdomshem och LVM-hem”. Mats Fridell, docent vid institutionen för psykologi vid Lunds universitet, har varit ansvarig för uppföljningen. Han, psykologen Iréne Jansson och forskningsassistenten Johan Billsten följde upp totalt 132 kvinnor och flickor fem år efter att de lämnat Lunden. De gjorde 109 personliga intervjuer och använde även tester, skattningsskalor och registerdata.

Materialet visar att det gått bra för många efter tiden hos SiS. Förvånansvärt många, tycker Mats Fridell själv. 14 procent av LVM-klienterna och 13 procent av LVU-flickorna har varit drogfria under alla fem uppföljningsåren. Räknar man hur många som varit fria från missbruk i minst två år eller längre blir resultatet också bra. Mer än 35 procent i bägge grupperna är stabilt drogfria.

Mats Fridell

Mats Fridell har tidigare följt upp tunga narkomaner intagna inom psykiatrin. Där har han sett att det överlag gått bättre för de kvinnliga missbrukarna än för de manliga.

– Det tycker jag är intressant, med tanke på att kvinnornas psykiska störningar inte är mindre och att många utsatts för väldigt många övergrepp. Jag ser det som en väldigt angelägen uppgift att ta reda på mer om hur

”Teoribaserad forskning för teoriernas egen skull har aldrig tilltalat mig.”

den här gruppen ser ut. Den hade inte studerats särskilt mycket vid den här tidpunkten och inte senare heller egentligen. Men det här är viktigt. Teoribaserad forskning för teoriernas egen skull har aldrig tilltalat mig. Det beror nog på att jag har jobbat i den här verksamheten. Alla mina forskningsfrågor kommer från att jag har sett saker som jag inte har förstått.

Materialet från uppföljningen fungerar som bas för fortsatt forskning. Samtidigt verkar det redan nu gå att dra vissa slutsatser. Som att det kan gå bra för de man minst anar.

– Några flickor vi intervjuade hade varit inblandade i en del av de farligaste incidenter man haft på Lunden. De hade hotat personalen med kniv och med blodsmitta. När vi följde upp dem studerade just dessa personer på universitetet och hade varit drogfria

”Vi är här för att motivera klienterna och det är svårt att göra det om man inte kan motivera sig själv.”

länge. Det är så roligt när människor med stora problem får etablerade och bra liv, säger Mats Fridell och pekar på en annan viktig insikt. Den att man som omhändertagen ofta ger en negativ och fientlig bild av den behandlingssituation man befinner sig i. Några år senare kan inställningen vara en

helt annan. Vid uppföljningen var många kvinnor och flickor mycket positiva till den vård de fått.

– Det är fascinerande och det vittnar om att man som personal måste stå ut med att inte vara älskad och omtyckt. Man måste lära sig det. Så småningom, när de hittar bättre i sina liv, ändrar klienterna sin uppfattning.

Johan Billsten arbetade tidigare som behandlingsassistent på Lunden. Han var forskningsassistent i uppföljningsprojektet och är idag doktorand vid Linnéuniversitetet där han forskar i psykologi med inriktning missbruk och beteendeproblematik. Han arbetar fortfarande deltid på institutionen, framför allt som utbildare i DOK, och planerar för nya forskningsprojekt.

Att forskning är bra för verksamheten är Johan Billsten övertygad om. Inte minst i det här fallet. Det betydde mycket för personalen att se att det faktiskt gått bra för så många flickor och kvinnor.

– Upptagningsområdet är stort och många hör man aldrig av igen. De man kommer ihåg är kanske de som kommer tillbaka, så det är lätt att tro att det går illa för alla. Jag tror faktiskt att den bilden kan vara ganska förödande för vården. Har det man gör inte

Fakta femårsuppföljningen

Syftet med femårsuppföljningen var att se hur det gick för klienterna under en följd av år, och hur psykiska störningar inverkar på förloppet i missbruk och kriminalitet. Totalt följdes 132 kvinnor och flickor upp som alla varit intagna för LVU- eller LVM-vård på Lunden någon gång under tiden 1997–2000. Vid en uppföljning fem år efter utskrivning intervjuades 109 personligen. Dessutom använde forskarna en rad standardiserade test och skattningsskalor. Även registerdata användes.

Uppföljningen visar att flickorna och kvinnorna behövt mycket vård och behandling efter tiden på Lunden. Under året närmast före intervjun hade exempelvis sex av tio före detta LVM-klienter fått hjälp inom psykiatri.

Vid uppföljningen hade dock 48 procent av kvinnorna och 42 procent av flickorna varit drogfria i ett år. I genomsnitt en tredjedel hade klarat sig utan droger i två år, och sammantaget cirka 15 procent av klienterna hade varit drogfria ända sedan de skrevs ut.

>> Forskningsrapporten "Femårsuppföljning. Kvinnor vårdade vid Lundens ungdomshem och LVM-hem" finns att ladda ner och beställa på SiS webbplats www.stat-inst.se

någon betydelse blir det meningslöst att jobba. Vi är här för att motivera klienterna och det är svårt att göra det om man inte kan motivera sig själv, säger Johan Billsten.

Han berättar att forskningsprojektet gjorde avtryck på ungdomshemmet och LVM-hemmet. Teamet gjorde återkommande presentationer av läget och berättade hur arbetet fortskred.

– Det var oerhört kul för alla blev så engagerade. Många hjälpte till att få klienterna att ställa upp på intervjuer.

I dag arbetar Mats Fridell bland annat med att undersöka de eventuella samhällsekonomiska vinsterna med en placering på Lunden. Bidrar tiden hos SiS till lägre kostnader längre fram?

En annan viktig studie som snart är klar ska visa om neuropsykologiska utredningar i sig har en terapeutisk effekt och kan fungera som en del i behandlingen. Alla data är insamlade och resultaten ser goda ut, avslöjar Mats Fridell.

– Det skulle vara roligt att visa att även en sådan sak som en utredning är betydelsefull. Allt man gör med de här människorna måste fylla en funktion. Ingenting får vara bortkastad tid.

Johan Billsten håller med. Effekstudien visar att utredningar i sig spelar en roll för hur det går efter LVM-tiden. Nu gäller det att den kunskapen kommer till nytta, betonar han.

– Det är oerhört viktigt att övriga SiS får del av resultaten. Har vi genom forskning visat att utredningar ger effekt så är de något att satsa på.

SiS har sedan starten finansierat forskning för totalt 120 miljoner kronor. När Mats Fridell får frågan om det är viktigt att myndigheten står för forskningsanslag, kommer svaret snabbt:

– Det är fullständigt avgörande. SiS har under många år tagit hand om människor med allvarliga problem, utbildat personal och forskat för att se till att man vet vad man gör. Det har varit en unik satsning, och jag tycker fortfarande att den är bland det viktigaste som finns. Forskningen fungerar som en inbyggd kvalitetskontroll som har gett SiS en ännu bättre verksamhet.

Forskning och utveckling har alltid haft en framskjuten plats inom SiS. Myndigheten finansierar en rad forsknings- och utvecklingsprojekt som ska förbättra vården och höja personalens kompetens.

Den här rapporten presenterar de nya forskningsprojekt inom ungdomsvård och missbruksvård som påbörjas under 2011. Dessutom redovisas pågående och avslutad forskning från tidigare år. Presentationen innehåller uppgifter om huvudsökande och beviljat belopp, liksom en fyllig beskrivning av projektens innehåll.